

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Redogörelse

— för —

Högre Allmänna Läroverket

— i —

Vänernborg

Läsåret 1915—1916

INNEHÅLL:

1. Årsredogörelse.
2. Inträdesfordringar och bortval av ämnen i ringarna III och IV.
3. Uppgifter för frivilliga självstudier.
4. Ordning vid årsexamen den 8 Juni 1916.
5. Ett försök med avseende på latinundervisningen i Ring II, av rektor Axel Emmelin.

Redogörelse

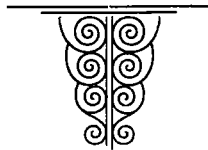
— för —

Högre Allmänna Läroverket

— i —

Vänersborg

Läsåret 1915—1916

A. Undervisningen.

1. Höstterminen började med inträdes- och flyttningsprövningar den 24 augusti och med allmänt upprop lördagen den 28 augusti kl. 5 e. m., varpå den egentliga undervisningen tog sin början den 30 augusti kl. 8 f. m. och slutade den 17 december kl. 10,³⁵ f. m. Avslutningen ägde rum den 20 december.

Vårterminen började måndagen den 10 januari och kommer att sluta den 8 juni. Upprop ägde rum den 10 januari kl. 5 e. m.; undervisningen tog sin början den 11 januari kl. 8 f. m. och är ämnad att fortgå till den 5 juni kl. 2,³⁵ e. m.

Ledighet från undervisningen har lämnats för hela läroverket:

a) under höstterminen: 1 timme den 31 aug. med anl. av H. Maj:t Konungens besök i Vänersborg, 3 timmar den 15 september med anl. av avtäckning av minnesstenen vid Brinkebergskulle, hela dagarna den 22 och 23 oktober; b) under vårterminen: en dag den 27 januari för idkande av vinteridrott, hela dagarna den 28 och 29 februari samt en dag i maj för gemensam utflykt.

Månadslovdagarna för klasserna 4—6 och gymnasiet hava i lagstadgad ordning givits och använts.

Under 3 dagar före skrivningarna till studentexamen åtnjöto lärjungarna i ring IV fullständig ledighet.

2. Till gemensam morgonbön, som förrättats omväxlande av lektorn och av adjunkten i kristendom i närvaro av rektor, hava lärjungarna samlats kl. 7,⁴⁵ f. m. Första söndagen i varje månad har skolgudstjänst hållits i högtidssalen. Övriga sön- och helgdagar har en femtedel av läroverkets lärjungar i tur och ordning bevistat högmässogudstjänsten i stadens kyrka. De lärjungar som beretts till konfimation, hava undervisats av lektor Steen.

Undervisningen i de obligatoriska läroämnena samt i välskrivning, teckning och gymnastik har varit förlagd till kl. 8—10,³⁵ och 12—3,³⁰. Den frivilliga undervisningen i franska har meddelats i femte klassen måndagar 1,⁵⁰—2,³⁵ och tisdagar 12—12,⁴⁵, i sjätte klassen har ej förekommit sådan undervisning. Den frivilliga undervisningen i instrumentalmusik har meddelats tisdagar och fredagar kl. 5,³⁰—7 e. m. Frivilliga laborationer i fysik för II och III realringen hava ägt rum onsdagar 5—7 varannan vecka. I fjärde klassen har ena veckotimmen 1,⁵⁰—2,³⁵ utbytts mot laborationer med halva avdelningen 1,⁵⁰—3,³⁰ varannan vecka. I kemi ha frivilliga laborationer anordnats tisdagar 5—7 e. m. varannan vecka med R. II och R. III samt med kl. 5 onsd. 2,⁴⁵—3,³⁰ varje vecka.

3. Antal lärotimmar i veckan för läsåmnena under höstterminen 1915.

1	2	3	4	5	6	7	
Avdelningar och linjer	Närv. lärjungar under höstterminen	T i m m a r				Summa	A n m ä r k n i n g a r.
		Skilda	Gemensamma för		Summa		
			läri. från av- delning a samma linje	läri. från av- delning a olika linjer			
1	23	24	—	—	24		
2	19	26	—	—	26		
3	23	27	—	—	27	¹⁾ Därav frivillig franska 2 t.	
4	21	28	—	—	28	²⁾ Ej frivillig franska.	
5	17	30 ¹⁾	—	—	30	³⁾ Gemensamma med R. I och L. I i tyska 2 t., eng. 2 t. samt med R. I i eng. 1 t.	
6	4	23 ²⁾	—	5 ³⁾	28	⁴⁾ 1 t. fysik, 2 t. kemi, 7 t. matem.	
R. I	9	10 ⁴⁾	—	13+(5)	23	⁵⁾ 6 t. latin, 5 t. matem.	
L. I	17	11 ⁵⁾	—	(13+4)	11	⁶⁾ 1 t. eng., 2 t. fysik, 2 t. kemi, 6 t. matem.	
R. II	10	11 ⁶⁾	—	18	29	⁷⁾ 6 t. latin, 4 t. matem., 1 t. fysik.	
L. II	8	11 ⁷⁾	—	(18)	11	⁸⁾ 6 t. matem., 4 t. fysik, 2 t. kemi, 2 t. eng.	
R. III	15	14 ⁸⁾	—	17	31	⁹⁾ 7 t. grekiska.	
L. III A	4	7 ⁹⁾	9 ¹⁰⁾	(17)	16	¹⁰⁾ 6 t. latin, 2 t. fysik, 1 t. eng.	
L. III B	8	5 ¹¹⁾	(9) ¹⁰⁾	(17)	5	¹¹⁾ 4 t. matem., 1 t. eng.	
R. IV	10	15 ¹²⁾	—	16	31	¹²⁾ 6 t. matem., 4 t. eng., 3 t. fysik, 2 t. kemi.	
L. IV A	2	7 ⁹⁾	10 ¹³⁾	(16)	17	¹³⁾ 6 t. latin, 2 t. eng., 2 t. fysik.	
L. IV B	3	5 ¹⁴⁾	(10) ¹³⁾	(16)	5	¹⁴⁾ 5 t. matematik.	
Summa	193	254	19	69	342		

Den 4 December hade läroverket nöjet mottaga besök av *H. H. Eforus*, Biskopen m. m. D:r *Hj. Danell*.

Teckningsundervisningen inspekterades den 17 april av Inspektören för teckningsundervisningen Rektor *Th. Thorén*.

4 a. Läro- och läseböcker.

* Utmärker sådana böcker, som antingen tillhandahållas av läroverket eller utan att vara direkt påbudna, av lärjungarna i allmänhet användas.

Kristendom.

	Klass o. ring		Klass o. ring
Svenska bibeln.....	1—IV	<i>Herner</i> , Israels historia	4
Svenska psalmboken	1—6	<i>Törnvall</i> , Jesu liv o. lära	5
<i>Bergqvist och Herner</i> , Bibliska berättelser, G. Testamentet.....	1, 2	<i>Lundin</i> , Bilder ur kyrkans historia...	6
<i>Norlén och Lundgren</i> , Biblisk historia	3	<i>Lövgren-Levin</i> , Kyrkohistoria.....	I—IV
<i>H. Anderson</i> , Den kristna tros- o. sedeläran	1—3	<i>Ahlberg</i> , Religionshistorisk översikt...	II—IV
Katekesen, Östrands ed.....	4, 5	<i>Erkki Kailá</i> , Kristlig Religionslära...	II—III
* <i>E. Lönroth</i> , Bibliska Gestalter.....	1—3	<i>Ullman</i> , Religionslära	IV
		* <i>Levin</i> , Ur kyrkohistoriens källor ...	6, I—IV

Modersmålet.

	Klass o. ring		Klass o. ring
<i>Kabner och Victorin</i> , Rättskrivningslära.....	1—5	<i>Strindberg</i> , Mäster Olof.....	I, II
<i>Rebbe</i> , Svensk Språklära.....	2—5	<i>Rydberg</i> , Romerska kejsare i marmor	I
<i>Rebbe och Fischer</i> , Exempelsamling...	2—5	<i>Tidner</i> , Övningar i uppsatsskrivning	6
<i>Steffen</i> , Svensk Litteraturhistoria ...	I—IV	<i>Lindvall</i> , Svensk läsebok	6
<i>Runeberg</i> , Fänrik Ståls sägner	2, 3	* <i>Steffen</i> , Isländsk och fornsvensk litteratur	I
„ Kung Fjalar	I	<i>Laurin</i> , Dansk och norsk läsning...	II—IV
„ Nadeschda	6	* <i>Lundell och Noreen</i> , Svensk vitterhet	6, I, II
<i>Tegnér</i> , Fritiofs saga	5	* <i>Steffen</i> , Översikt av svenska litteraturen	II, III, IV
<i>Snoilsky</i> , Svenska bilder.....	4		
<i>Lindvall</i> , Läsebok.....	1—5		

Latin.

<i>Tessing</i> , Skolgrammatik	I—IV	<i>Horatius</i> , ed. Fahlcrantz.....	IV
<i>Pontén</i> , Latinsk läsebok	I	* <i>Lindroth</i> , Romerska antikviteter ...	IV
<i>Müller</i> , De viris illustribus	II—III	* <i>Bergstedt</i> , Mytologi	II—IV
<i>Livius</i> , ed. Bagge	III - IV	* <i>Cavallin</i> , Latinskt lexikon.	
<i>Ovidius</i> , ed. Risberg	II—III	„ Latinskt skollexikon.	
<i>Terentius Phormio</i> ed. H. Andersson	II	<i>Salenius</i> , Latinsk-svensk ordbok.	

Grekiska.

<i>Löfstedt-Sillén</i> , Grammatik.....	III—IV	<i>Mellén och Lundqvist</i> , Elementarbok	III
<i>Mellén och Lundqvist</i> , Grekisk läsebok	III—IV	Hom. Odys. ed. Knös.....	IV

Tyska.

<i>Calwagen-Nordgren</i> , Elementar och läsebok	1—3	<i>Ernst</i> , Asmus Sempers Jugendland	II
<i>Hjorth</i> , Grammatik	1—6, I—IV	<i>Hoffman</i> , Heute mir, morgen dir, ed. Rodhe	6, I
<i>Hjorth</i> , Övningsbok till den Tyska grammatiken	4, 5	<i>Heine</i> , Die Harzreise, ed. Rodhe ...	III
<i>Hjort och Heuman</i> , Tyska skrivövningar och brev.....	4, 5, 6, I—IV	<i>Schiller</i> , Maria Stuart	IV
<i>Rodhe</i> , talövningar	6, I	* <i>Hjorth</i> , Vermischte Lektüre	IV
<i>Auerbach</i> , Elementarkurs i tysk handstil	6	* <i>Liliencron</i> , Zehn ausgewählte Novellen.....	III
<i>Hauff</i> , Märchen (ed. Hjorth och Lindhagen)	4	<i>Budde</i> , Blätter aus meinem Skizzenbuch, ed. Rodhe	IV
<i>Rodhe och Kröger</i> , Läsebok	5	<i>Goodwin</i> , Skriftliga uppgifter för mogenhetsexamen.....	III, IV
<i>Pederzani-Weber</i> , Auf rauhen Pfaden	5	<i>Hoppe</i> , Tysk-svensk ordbok, skoluppl.	
		<i>Hoppe</i> , Svensk-tysk ordbok, skoluppl.	

Engelska.

<i>Hammarberg och Zetterström</i> , Grammatik	4—6, I, II, R. III, R. IV	<i>Jespersen-Rodhe</i> , Engelsk läsebok för realskolan.....	5, 6, I II, III
<i>Elfstrand</i> , Elementarbok.....	4		

	Klass o. ring
<i>Calwagen-Lindqvist</i> , Översättnings- övningar.....	4, 5, 6, I, II, R. III, R. IV
<i>Synge</i> , Great Deeds in English History, ed. Kock-Torn.....	L. III, L. IV
* <i>Dickens</i> , David Copperfield, ed. Yoxall	IV
<i>Behm</i> , Läsebok	} III,
„ Anmärkn. o. Ordlista till ovanst. }	IV
<i>Werner</i> , Engelske Sange och Recita- tioner. Michaelsen, Köbenhavn	L. III, IV

	Klass o. ring
<i>Björkman</i> , William Shakespeare, Bon- nier.....	R. IV
<i>Beasley</i> , Writing for Reading, Lon- don: Jack	6, I
<i>Lindgren</i> , Engelsk-svensk ordbok. Skoluppl.	
<i>Wenström-Harlock</i> , Svensk-engelsk ordbok. Skoluppl.	

Franska.

<i>Bödtker och Höst</i> , Lärobok i Franska, ed. Malmberg	5, II
<i>Ploetz</i> , Elementarbok, bearb. av C. Löfvng. 7 uppl.....	III
<i>Edström</i> , Kortfattad fransk språklära	II, III, IV
<i>Philp</i> , Övningsbok till franska form- läran. Nordstedt.....	III
<i>Halévy</i> , L'Abbé Constantin, ed. Ed- ström	III, IV

<i>Augé et Petit</i> , Historie de France. Cours Élémentaire. Larousse. Paris	III, IV
<i>Wijkander</i> , Recueil de Poésies fran- caises. 2 uppl.	IV
<i>Phare</i> , Plan et Guide de Paris. Pe- tite Edition. Pharos Verlag. Berlin	II, III
<i>Schulthess</i> , Fransk-svensk ordbok.	
<i>Dalin</i> , Fransk-svensk ordbok.	

Historia.

<i>Grimberg</i> , Sveriges, Norges o. Dan- marks historia för realskolan.....	1—6
<i>Odhner-Hildebrand</i> , Fäderneslandets historia för gymnasiet.....	II—IV
<i>Hildebrand</i> , Svensk stats- och sam- hällskunskap för realskolan.....	6
<i>Pallin-Boëthius</i> , Allmän historia för realskolan	3—6
<i>Pallin-Boëthius</i> , Nyare tidens hist.	II—IV
<i>Montelius och Hildebrand</i> , Kulturhistorisk översikt av forntidens och medeltidens svenska historia	I

<i>Boëthius</i> , Kulturhistorisk översikt av forn- tidens och medeltidens allmänna hi- storia	I
<i>Hildebrand</i> , Stats- och samhällskunskap för gymnasiet.....	IV
<i>Rydfors</i> , Historisk läsebok	1, 2
<i>Estlander</i> , Allm. hist. i berättelser ...	3—5
* <i>Ekmark</i> , Läsebok till svenska historien	3—5
* <i>Ekmark</i> , Läsebok till allm. historien	II—IV

Geografi.

<i>Carlson</i> , Skolgeografi, förra kursen	1—5
<i>Carlson och Fagerlund</i> , Skolgeografi andra kursen.....	6, I, II

* <i>Fehr</i> , Geografisk läsebok.	
* <i>Fagerlund och Falk</i> , Geografisk läsebok	5

Filosofisk propedeutik.

<i>Larsson</i> , Psykologi	III—IV
----------------------------------	--------

<i>Borelius-Strömberg</i> , Logik	III—IV
---	--------

Matematik.

<i>Berg</i> , Räknelära för de allm. läroverken och flickskolor, omarb. av Hagström	1—5
--	-----

<i>Möller, Larsson och Lundahl</i> , Läro- bok i räkning för realskolan	6
--	---

	Klass o. ring	Klass o. ring	
<i>Möller</i> , Algebra	I—IV	<i>Josephson</i> , Funktionslära för gymnasiet	R. III, R. IV
<i>Asperén</i> , Geometri	4—IV	Logaritmtabeller av <i>Lindman</i> och <i>Wackerbarth</i>	II—IV
<i>Hagström</i> , Proportionslärans tillämpning på plangeometrien	I—IV	* <i>Hellgren</i> , Metoder för lösn. av geom. problem	R, IV
<i>Tham</i> , Planimetri	I—IV	*Problemsamlingar.	
<i>Ericsson</i> , Trigonometri	R. II, III, IV		
<i>Josephson</i> , Rymdgeometri	R. III—IV		
<i>Collin</i> , Analytisk geometri	R. III, R. IV		

Biologi.

<i>Bohlin</i> , Hälsolära	1, 6	<i>Bohlin</i> , Lärobok i biologi för realskolan, II. Botanik	1—6
<i>Bohlin</i> , Zoologi	2, 3	<i>Forsell-Skårman</i> , Lärobok i botanik I, III, IV	
<i>Boas-Haij</i> , Lärobok i djurrikets naturalhistoria	4, 5	<i>Krok och Almquist</i> , Svensk flora, I.	3—5
<i>Almquist-Andersson</i> , Lärobok i zoologi	II—IV		

Fysik.

<i>Hellsten</i> , Experimentell fysik och astronomi	4—6	<i>Sohlberg</i> , Astronomi	6, I
<i>Moll</i> , Lärobok i fysik	R. I—R. IV	*Problemsamlingar i fysik	R: III—R. IV
<i>Moll</i> , Lärobok i fysik förkortad upplaga	L. I—L. IV		

Kemi och Geologi.

<i>Johansson och Magnusson</i> , Kemi och geologi för realskolan. Häfte I—III	5, 6	<i>Abenius</i> , Organisk kemi	R. I—R. IV
---	------	--------------------------------------	------------

4. b. Lärokurser.

Första klassen.

- KRISTENDOM, 3. t. Biblisk historia: gamla testamentet. Den kristna tros- och sedeläran sid. 1—58. Bibelläsning i anslutning till bibliska historien, företrädesvis 1—2 Mosebok samt Samuelsböckerna och 1 Konungaboken. Läsning ur Elisabet Lönroth, Bibliska gestalter. Kort översikt av kyrkoåret jämte kort framställning av svenska kyrkans högmässogudstjänst. Valda psalmer. — *Wetterlundh*.
- MODERSMÅLET, 5 t. Läsning av Lindwalls läsebok för första klassen jämte reproduktionsövningar; sagoberättande; övningar att urskilja de viktigaste ordklasserna och satsdelarna; rättskrivningsövningar. — *Rosén*.
- TYSKA, 6 t. Första avdelningen i elementarboken jämte motsvarande delar av formläran; tillämpningsövningar i anslutning till läroboken. — *Rosén*.
- HISTORIA, 2 t. Berättelser ur Nordens guda- och hjältesaga samt äldre historia med stöd av den antagna läseboken: fäderneslandets historia under forntiden och medeltiden intill år 1319. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlsson*.
- GEOGRAFI, 2 t. Världsdelar och världshav efter globen jämte korta upplysningar om jordens form och rörelse; övningar att förstå och använda kartan; Sveriges geografi

- utförligare, Norges geografi och översikt av den Skandinaviska halvöns; Finland och Ryssland. — h. t. *Lind.* v. t. *Carlsson.*
- MATEMATIK, 4 t. Aritmetik: De fyra räknesätten med hela tal; någon övning i räkning med decimalbråk. Huvudräkning. — *Sjögren.*
- BIOLOGI, 2 t. Människokroppen; undersökning av levande växter; exkursioner. — *Sjögren.*

Andra klassen.

- KRISTENDOM, 3 t. Biblisk historia: nya testamentet, berättelserna 1—57. Den kristna tros- och sedeläran: sid. 61—120. Läsning ur E. Lönroth, Bibliska gestalter. Bibelläsning: Evangelierna. En översikt av kyrkoåret samt en kort framställning av svenska kyrkans gudstjänstordning. Valda psalmer. — *Wetterlundh.*
- MODERSMÅLET, 5 t. Läsning av Lindvalls läsebok II samt första delen av Fänrik Ståls sägner. Reproduktionsövningar, muntliga och skriftliga; sagoberättande samt framsägning av inlärd stycken i bunden form; form- och satslära i förening med satsanalys; rättstavningsövningar. — *Wetterlundh.*
- TYSKA, 6 t. Andra avdelningen av elementar- och läseboken jämte motsvarande delar av formläran; talövningar i anslutning till den lästa texten. — *Wetterlundh.*
- HISTORIA, 3 t. Fäderneslandets historia 1319—1611 jämte huvuddragen av Norges och Danmarks historia under samma tid. Berättelser ur Greklands och Roms saga och historia. — *Wetterlundh.*
- GEOGRAFI, 2 t. Öst- och Mellaneuropa. — *Martin.*
- MATEMATIK, 5 t. Aritmetik: läran om decimalbråk avslutad och repeterad. Av allmänna bråk addition, subtraktion och multiplikation. Metersystemet. Huvudräkning. — h. t. *Lind.* v. t. *Carlsson.*
- BIOLOGI, 2 t. Zoologi: däggdjuren. Botanik, växtundersökning, exkursioner. — *Sjögren.*

Tredje klassen.

- KRISTENDOM, 3 t. Biblisk historia: nya testamentet: repetition av de viktigare av berättelserna 1—40 samt berättelserna 41—68. Bibelläsning: Apostlagärningarna noggrant genomgångna. Tros- och sedelära: läroboken sid. 123—155. Kort översikt av kyrkoåret samt svenska kyrkans högmässogudstjänst. Valda psalmer. — *Wetterlundh.*
- MODERSMÅLET, 6 t. Läsning av Lindvalls läsebok III och Fänrik Ståls sägner II; reproduktionsövningar; smärre uppsatser, utarbetade på lärorummet; framsägning av inlärd dikter; form-, sats- och interpunktionslära i förening med satsanalys; rättstavnings- och interpunktionsövningar. — *Nilsson.*
- TYSKA, 6 t. Tredje avdelningen av elementar- och läseboken; det viktigaste av formläran genomgången; behövlige delar av syntaxen i anslutning till den lästa texten; talövningar samt muntliga och skriftliga tillämpningsövningar. — *Nilsson.*
- HISTORIA, 3 t. Fäderneslandets historia 1611—1718; allmän historia; forntiden efter läroboken samt Estlanders läsebok. — h. t. *Lind.* v. t. *Carlsson.*
- GEOGRAFI, 2 t. Sydeuropa samt Brittiska öarna efter läro- och läseboken; översikt av Europa. — h. t. *Lind.* v. t. *Carlsson.*

- MATEMATIK, 5 t. Aritmetik: läran om bråk avslutad och repeterad. Enkel reguladetri och lättare procent- och ränteproblem. Huvudräkning. Geometri: förberedande mätningar och konstruktioner; de enklaste geometriska figurerna. — *Rosén*.
- BIOLOGI, 2 t. Zoologi: fåglar och kallblodiga ryggradsdjur. Botanik: de högre växternas yttre organ, undersökning av levande växter jämte växtbestämning efter flora, exkursioner, växtinsamling. — *Sjögren*.

Fjärde klassen.

- KRISTENDOM, 2 t. Israels historia, meddelad i sammanhang med en översikt av gamla testamentets skrifter och under läsning av valda delar av desamma. Översiktlig framställning av den kristna tros- och sedelärens grundtankar i anslutning till första huvudstycket samt första trosartikeln i Luthers lilla katekes. Valda psalmverser. En kort framställning av svenska kyrkans gudstjänstordning samt en översikt av kyrkoåret. Korta underrättelser ur den allmänna religionshistorien i sammanhang med Israels historia. — *Steen*.
- MODERSMÅLET, 4 t. Läsning och förklaring av stycken i läseboken samt av Snoilskys Svenska Bilder. Framsägning av vissa inlärdade delar därav. Form- och satsläran i förening med satsanalys. Övningar i rättstavning och interpunktion. Elva uppsatser, därav 6 på lärorummet. — *Mannfelt*.
- Ämnen för uppsatserna:
 1. Eremiten och björnen (reprod.) — 2. Vår botaniska exkursion d. 3 sept. — 3. a) Första korståget. b) Berätta något om en hund! — 4. a) Vad gagn har människan av hästen? b) Vad vi rita i fjärde klassen. — 5. a) Vår snöfästning. b) Redogör för innehållet i Snoilskys dikt "Stenbocks kurir"! — 6. Min senaste julafton. 7. a) En skridskotur till Ursand. b) Min vintersport. — 8. Något om mitt tredagarslov. 9. Karl XII och den pommerske bonden (reprod.) — 10. — 11.
- TYSKA, 4 t. Hauffs Märchen (ed. Hjorth och Lindhagen) till sid. 50. Grammatik: formläran samt §§ 50—52, 54, 55, 76, 77, 107—117. Var tredje vecka en skriftlig översättning till tyska, varav sju på lärorummet. Talövningar och andra tillämpningsövningar. — *Mannfelt*.
- ENGELSKA, 5 t. St. 1—34 i elementarboken. Av formläran §§ 1—90, 97 och 98. Talövningar och andra tillämpningsövningar. — *Mannfelt*.
- HISTORIA, 3 t. Fäderneslandets historia 1718—1809 jämte en kortfattad översikt av Danmark—Norges historia för samma tid; motsvarande delar i läseboken. Allmänna historien: medeltiden och nya tidens första tidevarv samt berättelser från samma tid i Estlanders läsebok. — *Tessing*.
- GEOGRAFI, 2 t. Asiens och Afrikas geografi. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlsson*.
- MATEMATIK, 5 t. Aritmetik och algebra: sifferbråk, sifferekvationer av första graden med en obekant jämte problem, lösta dels med tillhjälp av aritmetiska metoden, dels med ekvationsmetoden. Geometri: läran om räta linjer, vinklar, trianglar och parallelogrammer: läran om cirkeln påbörjad; övningssatser. — *Sjögren*.
- BIOLOGI, 1 t. Zoologi: de ryggradslösa djuren. Botanik: växtundersökning och växtbestämning, exkursioner, insamling av 50 växter. — *Sjögren*.
- FYSIK, 2 t. De viktigaste egenskaperna hos kroppar i olika aggregationsformer, de enklaste maskinerna och det allmännaste av värmeläran. 1 undervisningstimme har varit utbytt mot 2 laborationstimmar varannan vecka med halva klassen och ha därvid följande försök utförts:

1. a) Bestämning av π ur förhållandet mellan cylinderns basyta och kvadraten på basytans radie; b) samt ur förhållandet mellan basytans omkrets och diameter.
2. Bestämning av en cylinders volym: a) ur produkten av basyta och höjd; b) genom vägning av det undanträngda vattnet.
3. Bestämning av: a) en stens specifika vikt; b) en korks specifika vikt.
4. Archimedes princip för en främmande kropp. "Provrörsfartyg" i a) vatten; b) sprit; c) glycerin; d) fotogen.
5. Bestämning av en stens viktförlust i a) vatten; b) sprit; c) glycerin samt den undanträngda vätskans vikt.
6. Lagen för kommunicerande kärl.
7. Bestämning av vikten av 1 liter luft.
8. Mätning av lungornas övertryck.
9. Boyles lag.
10. Hävstångslagen för a) tvåarmad; b) enarmad hävstång.
11. Tyngdpunktsbestämningar.
12. Förfärdigandet av a) sprittermometer; b) kvicksilvertermometer.
13. Bestämning av a) mässings, b) luftens utvidningskoefficient.
14. Isens smältvärme.
15. Vattens ångbildningsvärme.
16. Undersökning om kokpunktens beroende av trycket.
17. Smält- och stelningpunkt för a) vax b) paraffin.

Fahlström.

Femte klassen.

KRISTENDOM, 2 t. Framställning av Jesu liv och verksamhet, meddelad i sammanhang med en översikt av nya testamentets skrifter och under läsning av valda delar av desamma. Översiktlig framställning av den kristna tros- och sedelärans grundtankar i anslutning till tredje trosartikeln Valda psalmer. — *Steen.*

MODERSMÅLET, 3 t. Läsning av Tegnér's Fritiofs saga och stycken ur läseboken; referat samt framsägning av stycken i bunden form. Översikt av form- och satsläran. Rättstavnings- och interpunktionsprov. Elva skriftliga uppsatser, därav 9 på läroverket. — *Emmelin.*

Ämnen för uppsatserna:

1. (I skolan.) a) Skräckklan. b) Ett besök på biografen. c) Ludvig den fjortonde av Frankrike.
2. (I skolan.) a) Redogör för innehållet i dikten "Fritiof tager arv efter sin fader"! b) Varpå berodde det, att de nordamerikanska kolonierna segrade i sin frihetskamp? c) Om kompassen och dess användning. d) Huru jag använder mina lediga stunder.
3. (I hemmet.) Översättning från tyskan.
4. (I skolan.) a) Något om orsakerna till den franska revolutionen. b) Stormningen av Bastiljen. c) Skytteföreningens årsfest den 30 okt. 1915. d) Växtlivet i en tropisk urskog. c) Om elektrisk influens.
5. (I skolan.) a) En utflykt till Halle- och Hunneberg. b) Hur jag ämnar tillbringa mina julferier. c) Beskriv, hur du bor! d) Vilka verkningar av det pågående världskriget hava vi förspört här hemma i Vänersborg? e) Något om de moderna kommunikationsmedlens betydelse. f) Försök, som anställts med den elektriska gnistan.
6. (I skolan.) a) Berätta något om Napoleon den store! b) Något om urskogarna och slätterna i Sydamerika. c) Hur tror du, att det pågående kriget kommer att sluta? d) När skolans värmeledning strejkade. e) Ett slädparti.
7. (I skolan.) a) Fritiof hos Angantyr. b) Den gula faran. c) Telegrafan. d) Vilket skolämne intresserar dig mest och varför? 8. (I hemmet.) Översättning från tyskan.
9. (I skolan.) a) Berätta, vad du vet om upplysningstidens tankar och strävanden. b) Skogens fiender. c) Om elektrolys. d) Vilken levnadsbana vill du helst välja? 10. (I skolan.) a) Huru jag föreställer mig att en svensk stenåldersmänniska framlevde sin dag. b) Åkerbruket förr och nu. c) De viktigaste orsakerna till krig. d) Växt- och djurlivet i Australien. e) Några minnen från skoltiden, berättade av en gammal farbror.
11. (I skolan.) —.

TYSKA, 4 t. Styckena 31—55 i Rodhe och Krögers läsebok samt ungef. 40 sidor av Auf rauhen Pfaden. Formläran och det viktigaste av syntaxen i samband med texten och Hjorts övningsbok. Talövningar, reproduktionsövningar, fraseologi, muntliga och skriftliga tillämpningsövningar. Var tredje vecka en skriftlig översättning till tyska eller reproduktion, de flesta utarbetade på läroverket. — *Emmelin.*

ENGELSKA, 5 t. Elfstrands elementarbok slutläst; styckena 1—74 i Jespersen och Rodhes läsebok; formläran avslutad och repeterad; av syntaxen det viktigaste av artiklarna,

- adjektivet, pronomina, infinitiven och participet. Talövningar och andra tillämpningsövningar. — *Nilsson*.
- FRANSKA (valfritt) 2 t. Omkring 50 sidor i Böttker-Hösts lärobok jämte motsvarande grammatik. — *Nilsson*.
- HISTORIA, 3 t. Sveriges historia i sammanhang med Danmarks och Norges från 1809 till närvarande tid. Kort repetition av forntidens och medeltidens historia. Allmän historia från 1648 till närvarande tid. — *Emmelin*.
- GEOGRAFI, 2 t. Australiens och Amerikas geografi. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlsson*.
- MATEMATIK, 4 t. Aritmetik och algebra: Ekvationer av första graden med en obekant jämte problem, särskilt ränteuppgifter, bolags-, arbets-, tal-, rörelse- och blandningsproblem. Multiplikation och upplösning i faktorer av enkla polynom, i sammanhang härmed begreppet dignitet samt räkning med algebraiska bråk av enkelt slag. Geometri: cirkeln avslutad; den föregående kursen repeterad, övningsuppgifter. — *Rosén*.
- BIOLOGI, 2 t. Zoologi: repetition av ryggradsdjuren. Botanik: några fanerogama växtfamiljer och viktigare kulturväxter; typer för kryptogamernas huvudgrupper; växtinsamling. Exkursioner. — *Sjögren*.
- FYSIK, 1 t. Läran om magnetismen och elektriciteten. — *Martin*.
- KEMI, 2 t. De viktigaste företeelserna inom den oorganiska kemien; det allmännaste av geologien. Dessutom en timme i vecken frivilliga laborationsövningar. — *Eliasson*.

Sjätte klassen.

- KRISTENDOM, 2 t. Bibelläsning: Apostlagärningarna. Kyrkohistoria: de viktigaste delarne av läroboken genomgångna med huvudvikten lagd på den äldsta kyrkans historia och reformationstiden. Valda psalmverser. Några av de viktigare religioner, med vilka kristendomen trätt i beröring. — *Steen*.
- MODERSMÅLET, 3 t. Läsning av svenska litteraturprov, huvudsakligen från senaste århundradet. Övningar i muntlig framställning; övningar att uppsätta enklare skrivelser av praktisk art. Nio uppsatser, därav sex på läroverket. — h. t. *Lind*. — v. t. *Carlsson*.

Ämnen för uppsatserna:

1. (på läroverket.) a) Luther och reformationen. b) De viktigaste skedena i vår jords historia. c) Skytterörelsen och dess betydelse. — 2. En vandring på Halleberg. — 3. (på läroverket.) Något om Islam. b) Jordens högländer. c) Hösten i naturen. d) Framtidsplaner. — 4. a) En handelsbod på landet. b) Bältespännaren (Molins skulptur) — 5. (på läroverket.) a) Berätta om någon författare och hans verk. b) Värmefördelningen på jorden och dess orsaker. c) Människans matsmältning. d) Enighet ger styrka. — 6 (på läroverket.) a) Något om svenska julseder. b) Vad gagn ha vi av våra sjöar och vattendrag. c) Berätta om någon bragd från det pågående kriget. d) Något om djurens klokhets. — 7 (på läroverket.) a) Gustaf III:s statsvälningar. — b) Något om våra vattenfall och deras betydelse. c) De sågo himmelen öppen. (Efter Selma Lagerlöfs Jerusalem.) — 8. Olika sätt att telegrafera. — 9.

- TYSKA, 3 t. (därav t. 2 gemens. med I). Auf rauhen Pfaden, c:a 100 sid. Formläran repeterad. Syntax: artiklarna, konjunktiven, infinitiven, participet och prepositionerna. Talövningar. Övningar i översättning till tyska samt läsning av tysk stil. Nio skriftliga översättningar till tyska, därav sex på läroverket. Reproduktionsövningar. — *Nilsson*.
- ENGELSKA, 4 t., därav 3 t. lika och gemensamt med R. I. Dessutom 1 t.: Läsning extempore i Jespersen-Rodhe och kort översikt av syntaxen med tillämpningsövningar.

- Genomgång av under läsåret skrivna 5 hemstilar och 8 skolstilar, av vilka senare 1 varit reproduktion. — *Palmgren*.
- HISTORIA, 4 t. Statskunskap: Grunddragen av den svenska statens författning och förvaltning samt av de sociala och ekonomiska förhållandena i Sverige. Fäderneslandets historia: repetition av nyare tiden med huvudvikt lagd på tiden efter 1809. Allmänna historien: repetition av nyare tiden, särskilt tiden efter 1815. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlson*.
- GEOGRAFI, 2 t. Sammanfattande översikt av den allmänna geografin; i anslutning därtill de viktigare kulturländernas, företrädesvis Sveriges, geografi översiktligt behandlad, med särskilt framhållande av befolknings- och samhällsförhållanden, näringsliv, samfärdsmedel och kolonialväsen. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlson*.
- MATEMATIK, 5 t. Aritmetik och algebra: uppgifter ur det praktiska livet; ekvationssystem av första graden jämte problem; planimetriska och stereometriska uppgifter; kvadratrötter och enkla exempel på sammansatt ränta med användning av tabeller. Geometri: repetition; likformig avbildning. Enkel bokföring. — *Rosén*.
- BIOLOGI, 2 t. Människokroppen med hälsolära samt rusdryckernas och tobakens natur och verkningar; växternas levnadsförhållanden, livsföreteelser och inre byggnad. — *Eliasson*.
- FYSIK, 2 t. Optik; energibegreppet, fallrörelsen, kraftparallelogrammen, pendelrörelsen, friktionen, lutande planet, centralrörelsen; bostäders uppvärmning och ventilation; meteorologi; astronomi; akustik. — *Fahlström*.
- KEMI, 1 t. Det allmännaste av den organiska kemien; tillämpad kemi. — *Eliasson*.

Första ringen.

Realgymnasiet.

- KRISTENDOM, 2 t. Bibelläsning: valda delar av Apostlagärningarna samt Paulus' brev till filipperna. Kyrkohistoria: gamla tiden och medeltiden. — *Steen*.
- MODERSMÅLET, 3 t. Litteraturläsning: Kung Fjalar, Romerska kejsare i marmor; stycken av Strindberg, Heidenstam, Lagerlöf, Fröding, Karlfeldt m. fl.; isländska sagor och eddasånger samt valda stycken av medeltidens svenska litteratur i anslutning till litteraturhistorien. Deklamation, föredrag och dispositionsövningar. Elva uppsatser, därsv sex på läroverket. — *Steen*.

Ämnen för uppsatserna:

1. (på läroverket.) a) Tillståndet i världen på Jesu tid. b) Hinduernas religion. c) Jordens utvecklingshistoria. d) "I nöden prövas vännen." — 2. a) Förföljelserna mot de kristna. b) Karakteristiska drag hos den äldre grekiska kulturen. c) Flodernas verksamhet. d) Pascals princip med praktiska tillämpningar. — 3. (på läroverket.) a) Johannes Döparen. b) Redogör för innehållet av någon isländsk dikt. c) Fenicierna. d) Hur jag tänker mig min framtid. — 4. a) Aposteln Paulus. b) Alexander den store och den grekiska kulturen. c) Havsströmmarna. — 5. (på läroverket.) a) Munkväsendet. b) Orsakerna till den romerska republikens undergång. c) Min favoritförfattare. d) Berätta om ett hjältedåd. — 6. (på läroverket.) a) Mohammed och hans lära. b) Kung Fjalar. c) Järnåldern i Sverige. d) Hur jag tillbragte mina julferier. e) En julotta på landet. — 7. a) Paven Gregorius VII. b) Skillnaden mellan antik och germansk statsuppfattning. c) Vilka olägenheter medför det pågående världskriget för Sverige? — 8. (på läroverket.) a) Franciskus av Assisi. b) Olikheter mellan naturfolkens och kulturfolkens näringsliv. c) Frankiska rikets uppkomst och utveckling. d) Vinterns behag och obehag. e) Vilken sport tilltalar dig mest? — 9. a) Anledningen till feodalstatens uppkomst. b) Bestämning av en orts latitud och longitud. c) En hjältes död. — 10. (på läroverket.) — 11.

- TYSKA, 2 t. Auf rauhen Pfaden c:a 100 sid., delvis extempore. Formläran repeterad. Syntax: artiklarna, konjunktiven, infinitiven, participet och prepositionerna. Talöv-

ningar. Elva skriftliga översättningar till tyska, därav sju utarbetade på läroverket. — *Nilsson*.

ENGELSKA, 3 t., därav 2 t. tillsammans med L. I. Jespersen-Rodhe, de tre styckena William Shakespeare, *The Merchant of Venice* och Robert Clive. Läsning ex tempore och talövningar i anslutning härtill. Beasley, 12 valda sidor. Hammarberg-Zetterstöm med tillämpningsövningar i Calwage-Lindqvist: verbets syntax. R. I. dessutom 1 t. Verbetes syntax utförligare ävensom repetition av regelbundna och oregelbundna verb. Muntliga reproduktionsövningar. Genomgång av under läsåret skrivna 6 hemstilar och 5 skolstilar, av vilka senare 1 varit reproduktion. — *Palmgren*.

HISTORIA, 3 t. Kulturhistorisk översikt av forntidens och medeltidens allmänna och svenska historia. — *Brieskorn*.

GEOGRAFI, 2 t. Sammanfattande översikt av den allmänna geografien, Sveriges, Storbritanniens och Irlands, Tyska rikets, Frankrikes samt Italiens geografi med särskilt framhållande av befolknings- och samhällsförhållanden, näringsliv, samfärdsmedel och kolonialväsen. — *Brieskorn*.

MATEMATIK, 7 t. Algebra: de fyra räknesätten i hela tal och bråk, digniteter och kvadratrötter; ekvationer av första graden med en och flera obekanta, ekvationer av andra graden med en obekant; rotekvationer, problem. Geometri: repetition av den föregående kursen medelst övningssatser: transversaler och likformiga trianglar. Elva skriftliga uppsatser, därav sex på läroverket. — *Martin*.

BIOLOGI, 1 t. De fanerogama växternas systematik; insamling av 50 växter. — *Eliasson*.

FYSIK, 3 t. Vätskors, gasers och fasta kroppars mekanik; kurs i elementär astronomi. Räkneuppgifter. — *Martin*.

KEMI, 2 t. Inledande kurs; kolloiderna; syre, svavel, kväve. — *Eliasson*.

Latingymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

LATIN, 6 t. Ponténs läsebok. Formläran och kasusläran. — *Ewerth*.

TYSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Nilsson*.

ENGELSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet utom den särskilda timmen där. — *Palmgren*.

HISTORIA, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

GEOGRAFI, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

MATEMATIK, 5 t. Algebra: hela tal och bråk; kvadratutdragning och räkning med kvadratrötter; ekvationer och ekvationssystem av första graden jämte problem. Användning av rätvinkliga koordinater för studium av 1:sta-gradsfunktioner och funktionen $y = x^2$. Proportionslära. Transversaler och trianglars likformighet; repetition av den föregående geometrikursen. 11 uppsatser, varav 10 på läroverket. — *Sjögren*.

BIOLOGI, 1 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Eliasson*.

FYSIK, 2 t. Gemensamt med R. I men utan räkneuppgifter. — *Martin*.

Andra ringen.

Realgymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Bibelläsning: valda delar av gamla testamentets profetiska böcker och Paulus' brev till galaterna; i sammanhang med bibelläsningen en återblick på Israels

religiösa utveckling, särskilt profetismen. Kyrkohistoria: medeltiden avslutad samt nya tiden till § 70. Religionslära: kap. 1—30. Allmän religionshistoria. — *Steen*.
 MODERSMÅLET, 2 t. Läsning av valda stycken ur svenska litteraturen från nyare tidens början till 1763; motsvarande partier i litteraturhistorien; stycken ur nyare svensk samt ur dansk och norsk litteratur; övningar i muntlig framställning; elva uppsatser, därav sex på läroverket. — *Steen*.

Ämnen för uppsatserna:

1 (på läroverket). a) Renässans och humanism; b) Tysklands naturtillgångar; c) Med vilken av de krigförande makterna sympatiserar du mest och varför? d) När fästningen föll. — 2. a) Johan Hus; b) Orsakerna till Karl V:s misslyckande; c) Om termometern. — 3 (på läroverket). a) Luthers första steg på reformationens bana; b) England under Tudorerna; c) Rysslands folkstammar; d) En torgdag i Vänersborg. — 4. a) Jämförelse mellan Luther och Kalvin; b) Hugenotterna i Frankrike under första tidevarvet; c) Nya vapen under världskriget. — 5 (på läroverket). a) Jesuiterorden; b) Förutsättningarna för näringslivet i Förenta staterna; c) Gustav Vasas svårigheter som regent före 1534; d) Hemmets uppfostrande betydelse under uppväxtåren. — 6 (på läroverket). a) Hur reformationens segerlopp blev hämmat av motreformationen; b) Messenius och hans diktning; c) Jämförelse mellan Gustav Vasas och Karl IX:s livsverk; d) Åkerbruket i Ryssland; e) Hur bestämmas vattenångans maximitäthet vid olika temperaturer? f) Vad jag hoppas och väntar av det nya året. — 7. a) Profeten Amos; b) Jämförelse mellan Karl I:s och Cromwells styrelse; c) Människans matsmältning; d) Vad innebär ordstävets "livet är en strid." — 8 (på läroverket). a) Vilken betydelse ha profeterna haft för sitt folk och för mänskligheten? b) Orsakerna till Frankrikes överlägsenhet under Ludvig XIV? c) Kinas natur och folk; d) Nederbörd; e) "Ljuvt och ärofullt är att dö för fäderneslandet." — 9. a) Något om Rysslands inre omdaning under Peter den store; b) Japanerna förr och nu; c) Människans synorgan; d) Hur tänker du världskriget kommer att sluta? — 10. — 11.

TYSKA, 2 t. Asmus Sempers Jugendland: sid. 1—51, delvis ex tempore. Formläran: rep. av det huvudsakligaste; Syntax: artiklarna, konjunktiven, infinitiven, prepositioner, konjunktioner och ordföljden. Talövningar. Elva skriftliga reproduktionsövningar eller översättningar till tyska, därav sju utarbetade på läroverket. — *Ewerth*.

ENGELSKA, 3 t., därav 2 t. tillsammans med L. II. Jespersen-Rodhe, styckena 85—95 och 191—226. Läsning extempore och talövningar i anslutning härtill. Hammarberg-Zetterström med tillämpningsövningar i Calwagen-Lindqvist: av syntaxen ordföljden och artiklarna. R. II dessutom 1 t. Av syntaxen substantivet med tillämpningsövningar. Genomgång av under läsåret skrivna 6 hemstilar och 5 skolstilar, av vilka senare en varit reproduktion. — *Palmgren*.

FRANSKA, 4 t. Formläran samt omkr. 70 sidor text i Bödtker och Hösts lärobok. Talövningar. — *Mannfelt*.

HISTORIA, 3 t. Allmän historia 1500—1715 och fäderneslandets historia 1520—1718, båda i utförligare framställning. — *Brieskorn*.

GEOGRAFI, 1 t. Österrike, Italien, Förenta staterna, Ryssland, Kina, Japan och Sverige såsom i föregående klass. — h. t. *Lind*. v. t. *Carlsson*.

MATEMATIK, 6 t. Algebra: ekvationer och ekvationssystem av högre grad; maxima och minima; rötter; potenser; logaritmer; exponentialekvationer. Användning av rätvinkliga koordinater. Likformighetsläran avslutad; sammanfattande kurs i planimetri. Enkla trigonometriska beräkningar rörande plana figurer. Elva skriftliga uppsatser, därav 6 utarbetade på läroverket. — *Martin*.

BIOLOGI, 2 t. Människokroppens organ, vävnader och fysiologi; hälsolära. — *Eliasson*.

FYSIK, 2 t. Värmeläran jämte grunddragen av meteorologien; läran om magnetism och elektrostatik. Frivilliga laborationsövningar en dubbeltime varannan vecka. — *Martin*,

Vid laborationsövningarna hava utförts följande försök och bestämningar:

1. Justering av termometrar.
2. Spec. vikten för fasta kroppar (olika metoder).
3. Spec. vikten för vätskor (olika metoder).
4. En saltlösning spec. vikt beroende av procenthalten.
5. Prövning av Boyles lag.
6. Kapillärörradie.
7. Ytspänning med stigrörsmetoden.
8. Längdutvidgningskoefficienten för mässing.
9. Sprits utvidgningskoefficient.
10. Lufts utvidgningskoefficient.
11. Isens smältvärme.
12. Vattens ångbildningsvärme.
13. Mässings spec. värme.
14. En kalorimeters vattenvärde.
15. Naftalins smältpunkt (2 metoder).
16. Lufts fäthet vid 0° och 760 mm. tryck.
17. Absoluta fuktighetstrycket.

KEMI, 2 t. Återstående metalloider; alkalimetallerna och 2-värdiga jordmetaller; organisk kemi. Frivilliga laborationsövningar en dubbeltimme varannan vecka. — *Eliasson*.

Latingymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

LATIN, 6 t. Müller, *De viris illustribus*: Alexander, Pyrrhus, Hamilcar, Hannibal. Ovidius: *Pyramus och Thisbe* samt *Catos sederegler* (Ponténs läsebok). Terentius *Phormio* v. 35—314. Grammatik: formläran och kasusläran repeterade. Det allmännaste av syntaxen. Nio skriftliga översättningar, därav fem på läroverket. — *Tessing*.

TYSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Ewerth*.

ENGELSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet utom den särskilda timmen där. — *Palmgren*.

FRANSKA, 4 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Mannfelt*.

HISTORIA, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

GEOGRAFI, 1 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Carlsson*.

MATEMATIK, 4 t. Läran om kvadratrötter avslutad; ekvationer av andra graden med en och flera obekanta, ävensom av högre grad jämte tillämpningar, särskilt på planimetriska uppgifter, plangeometrin avslutad; någon användning av rätvinkliga koordinater. Elva skriftliga uppsatser, av vilka sex utarbetats på läroverket. — *Fahlström*.

BIOLOGI, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Eliasson*.

FYSIK, 1 t. Värmeläran jämte grunddragen av meteorologien. — *Bolinder*.

Tredje ringen.

Realgymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Bibelläsning. Kyrkohistoria: nya tiden avslutad. Religionslära: kap. 31—55. Allmän religionshistoria. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 3 t. Läsning av valda stycken ur svensk litteratur från 1763 till tiden omkring 1820 i sammanhang med motsvarande delar av litteraturhistorien; läsning av utländska författare i mönstergill svensk översättning samt av dansk och norsk litteratur. Föredrag, diskussions- och deklamationsövningar, Nio uppsatser, därav fem på läroverket. — *Brieskorn*.

Ämnen för uppsatserna:

- 1 (på läroverket). a) Bellmans kulturvärde. b) Karl XII:s ryska politik. c) Skytterörelsen. d) Vänersborgs framtida utveckling. e) När och hur skall världskriget sluta? — 2. a) Kellgren såsom representant för upplysningen. b) Hur blev Preussen stormakt? c) Nykterhetsrörelsens mål. — 3. a) Jämförelse mellan Kellgren och Leopold. b) Sveriges geologiska historia. c) Betydelsen av nationalmin-

nens firande. — 4 (på läroverket). a) Svenska kyrkan under 1800-talet. b) Sturm und Drang i Sverige. c) Orsakerna till oppositionen mot Gustaf III. d) En elektrisk belysningsanläggning. e) Ljungväxterna och deras betydelse. f) Naturkydd. g) Bör studentexamen göras lätt eller svår? — 5 (på läroverket) a) Swedenborgianismen. b) Johan Olof Wallins personlighet. c) Betydelsen av våra stora konungars tidiga död. d) Sveriges förnämsta industricentra. e) Julfirandet förr och nu. f) Stämningar vid årsskiftet 1915—16. g) Vilket är ekonomiskt fördelaktigast: en sträng eller en mild vinter? — 6. a) Jämförelse mellan upplysningen och romantiken. b) Nationalkonventet. c) Något om Trollhätte kanal och dess historia. — 7 (på läroverket). a) Krig och religion. b) I vilka avseenden har nyromantiken förnyat den svenska kulturen? c) Napoleon I:s betydelse för Europa. d) Jämförelse mellan de europeiska kriserna i början av 17-, 18- och 1900-talen. e) Om vågrörelser. f) Ärtväxterna. g) Ögat och örat hos ryggradsdjuret. h) Tidningarnas tillförlitlighet. — 8. — 9 —

TYSKA, 2 t. Blätter aus meinem Skizzenbuch, delvis extempore. Grammatiken repeterad. Övningar i översättning till tyska. Talövningar. 9 stilar, därav 4 på läroverket. — *Nilsson*.

ENGELSKA, 2 t. Behms läsebok sid. 1—44. Dessutom extempore Jespersen-Rodhe sid. 151—160. Hammarberg-Zetterström med tillämpningsövningar i Calwagen-Lindqvist: verbets syntax; grammatik för övrigt i anslutning till läsårets stilar. 4 skolstilar och 5 hemstilar, av vilka senare 1 varit uppsats. Talövningar. — *Mannfelt*.

FRANSKA, 4 t. Textläsning: Halévy, de 26 första sidorna; Augé-Petit, sid. 29—37 och 79—82: ett par kortare prosastycken, vilka även uppspelats på grafon. Läsning extempore vid preparation av ny läxa. Talövningar i form av memorering av styckena 8, 17 och 25 i "läseboken" i Plötz. Grammatik: verbets formlära i Edström, Plötz och Philp; för övrigt behövlig syntax i anslutning till texterna. Topografiska realia i anslutning till kartan över Paris. — *Palmgren*.

HISTORIA, 3 t. Fäderneslandets historia 1718—1844 i utförligare framställning och med särskild vikt lagd på den inre utvecklingen jämte det viktigaste av de skandinaviska grannländernas historia under samma tid ävensom allmänna historien 1715—1848, behandlad i likhet med fäderneslandets. — *Brieskorn*.

FILOSOFISK PROPEDEVTIK, 1 t. Logiken. Förståndslivets psykologi påbörjad. — *Emmelin*.

MATEMATIK, 6 t. Serier, sammansatt ränta. Plantrigonometrin avslutad. Studium av funktioner och deras derivator. Maximum- och minimumproblem. Beräkning av tangenter, normaler och asymptoter till kurvor i planet. Stereometri. Analytiskt geometrisk behandling av räta linjen och cirkeln. Elva skriftliga uppsatser, därav sex på läroverket. — *Bolinder*.

BIOLOGI, 2 t. Jämförande framställning av djurrikets organografi och embryologi; de viktigaste paleontologiska typerna; växternas anatomiska byggnad, fysiologi och organografi. — *Eliasson*.

FYSIK, 4 t. Elektrodynamik; akustik; optik till och med optiska instrument. Nio skriftliga uppsatser, därav fyra utarbetade på läroverket. Frivilliga laborationsövningar en dubbeltimme varannan vecka. — *Bolinder*.

Vid laborationsövningarna hava utförts bestämningar av följande storheter:

1. Ångors max. tryck. — 2. Prövning av Coulombs lag. — 3. Tangentbussolens reduktionsfaktor medels knallgasvoltametern. — 4. Olika tråders motstånd medels Wheatstones brygga. — 5. Temperaturkoefficienten för koppar. — 6. Inre motståndet i ett galvaniskt element. — 7. Elektromotoriska kraften för ett galvaniskt element. — 8. Konstanten i Joules lag. — 9. En glödlampas och en metalltrådslampas effekt. — 10. Ljudets hastighet i luft medels resonansrör. — 11. Ijudets hastighet i fasta kroppar medels Kundts rör. — 12. Svängningstalet för en stämgaffel. — 13. Olika ljuskällors styrka. — 14. Prövning av reflektionslagen. — 15. Prövning av brytningslagen. — *Bolinder*.

KEMI, 2 t. Läroboken avslutad, sedan syntetiska och analytiska laborationer; dessutom frivilliga laborationer en dubbeltimme varannan vecka, varunder huvudsakligen framställts blyföreningar och utförts övningar i kvalitativ analys. — *Eliasson*.

Latingymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

LATIN, 6 t. De viris illustribus, sid. 29—63; Livius: Liber XXIII kap. 1—14; Ovidius: Philemon et Baucis, Phaëton, Quattuor ætates. Grammatik i sammanhang med textläsningen och skrivningarna. Metrik, mytologi och antikviteter i den mån det krävs för textläsningen. 15 skriftliga översättningar från latin, därav 8 på läroverket. — *Ewerth*.

GREKISKA, 7 t. Elementarboken: sid. 1—17. Läseboken, sid. 1—14. Formläran: det viktigaste. Syntax: behövliga delar meddelade muntligt och med hänvisning till läroboken. — *Ewerth*.

TYSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Nilsson*.

ENGELSKA, 2 t., därav 1 gemensamt. Behm, Charles Gordon och Lispeth. Läsning extempore: Jespersen-Rodhe, The Golden Touch, sid. 124—132; härtill talövningar. Werner, 10 sånger med grafon till 4; några strofer utantill. Icke-grekerna dessutom 1 t. Behm, Oliver Twist och första avdelningen av Three Men in a Boat. Läsning extempore i form av preparation av ny läxa. Talövningar: anekdoter. — *Palmgren*.

FRANSKA, 4 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Palmgren*.

HISTORIA, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

FILOSOFISK PROPEDEVTIK, 1 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Emmelin*.

MATEMATIK, 4 t. Algebra: Ekvationssystem av högre grad med tillämpningar; användning av rätvinkliga koordinater för studium av enkla funktioner; maxima och minima; rötter i allmänhet, potenser, logaritmer, exponentialekvationer; aritmetiska och geometriska serier. Geometri: geometriska tillämpningsuppgifter; trigonometri. Elva skriftliga uppsatser, därav sex på läroverket. — *Fahlström*.

BIOLOGI, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Eliasson*.

FYSIK, 2 t. Läran om magnetism och elektricitet; akustik; optiken påbörjad. — *Fahlström*.

Fjärde ringen.

Realgymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Repetition av viktigare partier av föregående ringarnas kurser. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 3 t. Läsning av valda stycken av svenska litteraturen efter tiden omkring 1810 i sammanhang med genomgående av 1800-talets litteraturhistoria. Dispositionsövningar. Kort översikt över språkets utveckling. 7 uppsatser, därav 4 på läroverket. — *Brieskorn*.

Ämnen för uppsatserna:

1 (på läroverket). a) Karaktäristik av Stagnelius person och diktning. b) Jämförelse mellan England under Napoleonkrigen och nu. c) De viktigaste händelserna under världskriget. d) Göta kanals betydelse. e) Vad fordras av den nutida svenska ungdomen? — 2. a) Jämförelse mellan Napoleon I

och Napoleon III. b) Veckning och förkastning. c) Vad har flygkonsten lärt av världskriget? — 3. a) Almqvist och nyromantiken. b) Gustaf Adolfsminnet i Sverige för närvarande. c) Naturvetenskapernas betydelse för allmänbildningen. — 4 (på läroverket). a) Har den kristna religionen skadats genom världskriget? b) Ett köpmanshus i skärgården. c) Rysslands yttre politik under 1800-talet. d) Vilka medel finnas att skärpa ögats iakttagelseförmåga? e) Kvävet och dess föreningar. f) Våra viktigaste parasitsvampar. g) Något om Sveriges ekonomiska utsikter i framtiden. h) I nöden prövas vännen. — 5 (på läroverket). a) De huvudsakligaste skälen till den luterska reformationens uppkomst. b) Karaktäristik av Snoilskys diktning. c) Krigsskådeplatserna i världskriget. d) Varpå beror en orts klimat? e) De viktigaste konststilarna. f) Vad ha vi att frukta av den gula rasen? g) Den starka köldens inverkan på tågtrafiken. — 6. a) Naturalismen. b) Förhoppningar och resultat under Oskar I. c) De senaste årtiondenas polarfärder. — 7 (på läroverket). a) Den romersk-katolska kyrkan under 1800-talet. b) Gustaf Fröding. c) Filip II och katolicismen. d) Kan historien skänka oss några praktiska lärdomar? e) Apparater för mätning av den elektriska strömmens styrka. f) Stammens byggnad och förrättningar hos växterna. g) Partiställningen i Sverige för närvarande. h) Varför hava tyskarna så många fiender?

TYSKA, 1 t. Schillers Maria Stuart, första akten. Budde, Blätter aus meinem Skizzenbuch, omkr. 40 s. Dessutom extemporerad läsning av andra texter. Grammatiken repeterad. 4 skolstilar och 3 hemstilar, av vilka senare 1 varit uppsats. Talövningar och andra tillämpningsövningar. — *Mannfelt*.

ENGELSKA, 4 t. Behm, de 3 första avdelningarna av Three Men in a Boat samt Lispeth och The Indian Mutiny, sid. 109—114. Werner, några sånger och Hamlets Soliloquy. Läsning extempore: valda stycken i Behm och David Copperfield; talövningar i anslutning härtill. Hammarberg-Zetterström med tillämpningsövningar i Calwage-Lindqvist: adjektivet. Grammatik dessutom i anslutning till stilarna och stycken i Calwage-Lindqvist. Genomgång av under läsåret skrivna 4 hemstilar och 3 skolstilar, av vilka senare 1 uppsats. — *Palmgren*.

FRANSKA, 4 t. Halévy, sid. 27—63, delvis repeterade. Wijkander, 12 sidor med grafon till le Chêne, marseljäsen och l'Epave; utanläsning och deklamation. Läsning extempore: valda stycken i Halévy och Augé-Petit, vilka läxvis repeterats. Talövningar i anslutning till några berättelser i Augé-Petit. Edsüröms språklära: viktigare partier i uttal, formlära och syntax. Repetition av topografiska realia i anslutning till kartan över Paris. — *Palmgren*.

HISTORIA, 3 t. Fäderneslandets historia och den allmänna historien till våra dagar såsom i föregående ring; grunddragen av de viktigare kulturländernas nuvarande författning i samband med historien ävensom Sveriges nuvarande författning och förvaltning i särskild framställning samt repetition av de tre högsta ringarnas kurs i svensk och allmän historia. — *Brieskorn*.

FILOSOFISK PROPEDEVTIK, 1 t. Psykologien. — *Emmelin*.

MATEMATIK, 6 t. Fortsatt användning av begreppet derivata på enkla geometriska uppgifter. Analytisk geometri: ellipsen, hyperbeln och parabeln. Repetition av förut i ringarna genomgångna kurser. 9 skriftliga uppsatser, därav 5 utarbetade på läroverket. — *Bolinder*.

BIOLOGI, 1 t. Kryptogamernas systematik; repetition av föreg. kurser. — *Eliasson*.

FYSIK, 3 t. Optiken avslutad; geodynamik; sammanfattande repetition. 7 skriftliga uppsatser, därav 4 utarbetade på läroverket. — *Bolinder*.

KEMI, 2 t. Repetition; det allmännaste av teoretisk kemi. — *Eliasson*.

Latingymnasiet.

KRISTENDOM, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Steen*.

MODERSMÅLET, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Brieskorn*.

- LATIN, 6 t. Livius XXIII: kap. 15—49. Horatius: valda oden, tillsammans 600 verser. Repetitioner, kursiv läsning, antikviteter och mytologi i sammanhang med textläsningen. Grammatiken repeterad. Tolv översättningar till svenska, därav 7 på läroverket. — *Tessing*.
- GREKISKA, 7 t. Läseboken: sid. 15—24, 116—148. Homerus: Odys. Sjätte sången. Rep. formlära och syntax. — *Tessing*.
- TYSKA, 2 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Mannfelt*.
- ENGELSKA, 2 t. Behms läsebok sid. 44—108. Werner, 6 sånger. Extempore Synge sid. 66—96. Talövningar. — *Mannfelt*.
- FRANSKA, 4 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Palmgren*.
- HISTORIA, 3 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Briesskorn*.
- FILOSOFISK PROPEDEVTIK, 1 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Emmelin*.
- MATEMATIK, 5 t. Aritmetiska och geometriska serier avslutade; sammansatt ränta; stereometri; grafisk konstruktion av kurvor. Hela matematikkursen repeterad. Tio skriftliga uppsatser, därav sex på läroverket. — *Fahlström*.
- BIOLOGI, 1 t. Lika och gemensamt med realgymnasiet. — *Eliasson*.
- FYSIK, 2 t. Optik; sammanfattande repetition. — *Fahlström*.

5. Nya läroböcker.

Under läsåret hava följande nya läroböcker *definitivt* införts:

- I Biologi: Bohlin, K., Lärobok i biologi för realskolan I: 1 hälsolära i klass 6.
- I Franska: Philp, H. W., Övningsbok till franska formläran (Nyckel till inledande franska skrivövningar) i ring III.
- I Latin: Müller H. De viris illustribus i ring L II.

Från och med nästa läsårs början hava följande läroböcker godkänts till införande:

- I Matematik: Hedström, J. S. och Rendahl, C., Algebra för gymnasiet i ring I och därefter successivt i följande ringar.
- I Historia: Odhner, C. T., Lärobok i Fäderneslandets historia för realskolan, omarb. och förkortad upplaga, utgiven av K. G. Westman, i klass 1 och därefter successivt i följande klasser.
- I Kristendom: Gummerus, J. och Rosenqvist, V. T., Lärobok i kyrkohistoria. För svenska läroverk bearb. av Aug. Johansson, i ring I och därefter successivt i följande ringar.

6. Undervisning i välskrivning

har meddelats efter Holmqvistiska metoden och omfattat följande kurser:

- Klass 1, 2 t. Lilla och stora alfabetet; skrivning av medelstor stil.
- „ 2, 2 t. Skrivning av medelstor och mindre stil.
- „ 3, 1 t. Skrivning av mindre och större stil. — *Edström*.

7. Undervisningen i teckning.

Läroböcker och undervisningsmateriel.

“Lärobok i geometrisk konstruktionsritning för de allm. läroverken“ av P. Henriques;
 “Pennteckningsstudier“ av O. Lindberg; övningsblad i akvarellmålning; klotsar av glas och

trä; tillämpningsmodeller av trä för linearritning och frihandsteckning; diverse gipser från Tekniska skolans i Stockholm gipsgjuteri; diverse varor av porslin, terracotta och lera; husgerådssaker och verktyg; uppstoppade fåglar; pressade växter.

Övningskurser.

Realskolan.

- Klass 1, 1 t. Frihandsteckning: inledande övningar; enkel konturteckning efter föremål ur den för lärjungarna närmast bekanta verkligheten; teckning ur minnet; lättare övningar i färgläggning med kriter och vattenfärger. Hemritningar. Pensesteckning.
- Klass 2, 1 t. Frihandsteckning: konturteckning efter enkla husgerådssaker och dylikt samt växtblad; teckning ur minnet; konturteckning på svarta tavlan; övningar i färgläggning med vattenfärg och enkel skuggning; pensesteckning; frivilliga hemritningar. Kartritning.
- Klass 3, 2 t. Frihandsteckning: konturteckning efter föremål samt ur växt- och djurvärlden; teckning ur minnet; kartritning; färgläggning med vattenfärger och enkel skuggövning; pensesteckning.
- Klass 4, 2 t. Frihandsteckning: konturteckning som i föregående klass; teckning av enkla mönster; lättare stiliseringsövningar; kartritning; blomsterstudier; teckning ur minnet; övningar i skuggning och färgläggning. — Linearritning: förberedande övningar i ritinstrumentens användning; plana geometriska konstruktioner i anslutning till den geometriska kursen. Skalors uppritande och användning.
- Klass 5, 2 t. Frihandsteckning: de allmännaste grunderna för perspektivbildens uppkomst; perspektivisk konturteckning och skuggning efter olika föremål; perspektivteckning ur minnet; färgläggning. Linearritning: fortsatta övningar i plana geometriska konstruktioner såsom i föregående klass, även omfattande kroklinjer; skalors uppritande och användning; de första grunderna i projektionsritning, tillämpade på enkla modeller i given skala.
- Klass 6, 2 t. Frihandsteckning: perspektivisk konturteckning och skuggning efter enskilda föremål eller mindre grupper av sådana; teckning och skuggning med svartkrita och färgkritor efter uppstoppade fåglar. Linearritning: några enklare uppgifter på likformig avbildning samt konstruktion av kroklinjer i anslutning till den geometriska kursen; parallellperspektiv; krokiteckning samt uppmätning och uppritning i given skala av enklare möbler.

Gymnasiet.

- Ring I, 2 t. (gemensamt med klass 6). Frihandsteckning: perspektivisk teckning efter enkla föremål jämte lättare skuggning; färgbehandling med akvarellfärger och kriter. Linearritning; grunderna av projektionsläran med tillämpningar; övningar i ytutbredning.
- Ring II, 2 t. Frihandsteckning: perspektivisk teckning samt skuggning efter enskilda föremål eller mindre grupper av sådana; teckning och skuggning med svartkrita och kol efter uppstoppade djur; färgbehandling med akvarellfärger och pastellkritor; pennsteckning i tusch. Linearritning: övningar i ytutbredning samt i uppritning av solida figurers plana skärningar; tillämpningsövningar.
- Ring III, 2 t. Frihandsteckning: perspektivisk teckning jämte färgläggning i olika manér efter enskilda föremål eller mindre grupper av sådana: akvarellmålning; pennsteckning i tusch. Linearritning: kortfattad översikt av skugglärans grunder i sammanhang med några enkla rit- och laveringsövningar: fria tillämpningsövningar.

Ring IV, 2 t. Frihandsteckning: övningar av samma art som i närmast föregående ring samt dessutom för mera försigkomna lärjungar uppgifter, som avse fortsatta studier. Linearritning: kortfattad översikt av perspektivlärans grunder jämte ritning efter föremål ur verkligheten.

I Ring III och Ring IV har dessutom utförts ritningar till undervisningen i fysik och biologi.

Frivillig teckning

har ägt rum tre timmar i veckan. Antalet däri deltagande lärjungar utgjorde under höstterminen 34 och under vårterminen 43. Under den frivilliga teckningen hava lärjungarne samsatsats som under de obligatoriska teckningstimmarerna. — *Edström*.

8. Undervisning i sång och instrumentalmusik.

A) Musikens teori och sång.

- Sångklass 1 (lärjungar i klass 1). Torsd. 1,⁵⁰—2,³⁵ och Lörd. 8,⁵⁵—9,⁴⁰. Elementarsång: allmän musikteori, tonbildnings-, tonträfnings- och taktövningar. Körsång: stycken ur "Ny normalsångbok" av E. Åkerberg, m. fl.; koraler.
- „ 2 (lärjungar i klass 2). Tisd. 1,⁵⁰—2,³⁵ och lörd. 9,⁵⁰—10,³⁵. Elementar- och körsång lika med sångklass 1.
- „ 3 (lärjungar i kl. 3, 4 o. 5). Tisd., Torsd., och Lörd. 2,⁴⁵—3,³⁰. Elementarsång, se sångklass 1. Körsång: Unisona sånger ur A. Tegnér's "Sjung, svenska folk" samt fyrstämmiga sånger ur Sv. skolkvartetten, samlingar 1 och 2. Denna sångklass har övats på två avdelningar, dels var för sig, dels gemensamt, varvid timantalet dock ej överstigit 2 i veckan för respektive avdelningar.
- „ 4 (lärjungar i klass 6, ring I, II, III, IV) Onsd. 2,⁴⁵—3,³⁰ samt cirka var tredje vecka Torsd. 2,⁴⁵ körövning tillsammans med sångklass 3.

Sångklasserna 1 och 2 utgöra den lägre köravdelningen, sångklasserna 3 och 4 den högre.

B) Instrumentalmusik

har övats Tisd. och Fred. 5,³⁰—7. Undervisning har meddelats i orgel-, violin-, piano- och cellospelning. Bland arbeten som använts må nämnas: Lunds orgelharmoniumskola, Lagergrens orgelskola, Hennings violinskola, Etuder av Kayser, Hirsch's violinbibliotek, Bocklets och Wolfardt's pianosolor, Czerny's etuder, Sonatiner af Clementi m. fl. Vid samspelning ha inövats stycken för flerstämmiga violiner, piano och orgel m. m.

9. Undervisningen i gymnastik och vapenövning.

A) Gymnastik och fäktning.

1. Lärjungarnas antal och fördelning.

Termin	Antal i gymn. deltagande		Fördelning i gymnastik-avdelningar				Fördelning i fäktavdelningar		Antal lärjungar
	i de sex lägre klasserna	i gymnasium	I. avdeln. kl. 1—3	II. avdeln. kl. 4, 5, 6, ring I	III. avdeln. ring II, III, IV	Svagavdeln. kl. 1—6	I. avdeln. ring I och kl. 6	II. avdeln. ring II och III	
Höstterminen 15	103	78	62	57	53	9	24	34	193
Vårterminen 16	102	69	63	53	46	9	23	34	188

Under höstterminen hava efter den 15 september tillkommit 2 lärjungar, av vilka 1 tilldelats I. avdelningen och 1 svagavdelningen.

Lärjungarnas fördelning såväl i gymnastik som fäktning har skett klassvis.

Befrielse från deltagande i florettfäktning under hela läsåret har på anhållan beviljats lärjungarna i ring IV.

Svagavdelningen har varit delad på en, de övriga gymnastikavdelningarna på sex troppar.

Från deltagande i gymnastikövningarna ha under höstterminen varit befriade 12 och under vårterminen 17 lärjungar.

Tabellarisk uppgift å anlalet lärjungar, som på grund av nedanstående orsaker icke deltagit i de ordnade kroppsövningarna eller hänvisats till särskild avdelning eller rote för svagare lärjungar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Termin, klasser och ringar	Sjukdomar												Andra orsaker	Summa	Hela antalet närvarande lärjungar
	I syn- och hörselorganerna	I nervsystemet	I cirkulationsorganerna	I andedräktssystemet	I matsmältningsorganerna	I urin- och könsorganerna	I rörelseorganerna och bensystemet	Medfödd missbildning	Tarmbräck	Allmän svaghet	Andra sjukdomar	Summa			
<i>Vårterminen 1915.</i>															
Icke deltagande:															
klasserna 1—6	—	—	1	2	—	—	3	—	—	—	1	7	—	7	115
ringarna I—IV.....	—	—	2	2	—	4	—	—	—	1	2	11	—	11	79
Summa	—	—	3	4	—	4	3	—	—	1	3	18	—	18	194
Hänvisade till svagavdelning eller svagrote:															
klasserna 1—6	—	—	1	—	—	1	4	—	—	—	—	6	—	6	—
ringarna I—IV.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	2	—
Summa	—	—	1	—	—	1	4	—	—	1	1	8	—	8	—
<i>Höstterminen 1915:</i>															
Icke deltagande:															
klasserna 1—6	—	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	4	—	4	107
ringarna I—IV.....	—	—	1	2	—	1	1	—	2	—	1	8	—	8	86
Summa	—	—	2	3	—	1	2	—	3	—	1	12	—	12	193
Hänvisade till svagavdelning eller svagrote:															
klasserna 1—6	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	5	1	6	—
ringarna I—IV.....	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	3	—	3	—
Summa	—	—	1	—	—	—	5	—	1	1	—	8	1	9	—

Tabellen angiver förhållandet vårterminen den 1 februari och höstterminen den 15 september.

Antalet av i gymnastikövningarna icke deltagande lärjungar har under vårterminen ökat med 3 och under höstterminen minskats med 6.

Antalet av till svagavdelning eller svagrote hänvisade lärjungar har under vårterminen minskats med 3 och under höstterminen ökat med 1.

De olika arterna av fall under rubriken "andra sjukdomar" äro: under vårterminen för icke deltagande: blodbrist 2, epilepsi 1, samt för till svagrote hänvisade: blodbrist 1; — under höstterminen för icke deltagande: skrofler 1.

De allmännast förekommande fallen under rubriken "andra orsaker" äro: under höstterminen för till svagrote hänvisade: mindre försigkommen 1.

Övningstider.

Gymnastik och fäktning hava övats under nedanstående tider:

Dagar	8,55—9,40	9,50—10,35	1,50—2,35	2,45—3,30
Måndag	I gymn.-avdeln.	II gymn.-avdeln.	III gymn.-avdeln.	Svagavdeln.
Tisdag	— — — —	I " "	I fäkt-avdeln.	II fäkt-avdeln.
Onsdag	— — — —	II " "	III gymn.-avdeln.	Svagavdeln.
Torsdag	I gymn.-avdeln.	III " "	II " "	" "
Fredag	— — — —	I " "	I Fäkt-avdeln.	II fäkt-avdeln.
Lördag	— — — —	II " "	— — — —	III gymn.-avdeln.

1. Under vintermånaderna ha i regel hela lektionstimmen ägnats åt pedagogisk gymnastik. Några lektioner hava utbytts mot skridskoåkning, skidlöpning, utmarscher samt lekar i gymnastiksalen.

Under vår- och höstmånaderna hava i regel övningarna omväxlande bedrivits inom- och utomhus.

2. I och för fäktning hava gymnasiet I, II och III ringar samt klass 6 varit uppdelade i 2 fäktavdelningar, som vardera övats 2 timmar i veckan. Den lägre avdelningen, ring I och klass 6 har genomgått det omedelbara enkla anfallet i förening med marscher samt en del av det medelbara. Den högre avdelningen, ring II och III, har genomgått det omedelbara sammansatta och en del av det medelbara anfallet i 3 vapenrörelser i förening med marscher, varjämte fri kontrafäktning övats av de mer försigkomna.

3. Övningarnas inflytande på lärjungarnas kroppsutveckling och hälsotillstånd har varit gott.

Vänersborg i april 1916.

Hj. Elfman.

Gymnastiklärare.

B) Skjututbildningsövningar.

a) Övningarna togo sin början den 25 Augusti och avslutades den 10 September.

Den dagliga övningstiden har varit mellan kl. 12 midd.—4 e. m., med iakttagande av bestämmelserna angående rasternas omfattning. — Åt vederbörande biträdande underbefäl (avdelningschefer) har dock lämnats den frihet vid bestämmandet av rasternas plats inom ramen för dagsprogrammet, som varit erforderlig för att ej förrycka vissa övningars normala förlopp.

b) Samtliga föreskrivna övningar hava medhunnits. Utöver desamma anordnades den 7 September en enklare fältskjutning (enskild) för IV avdelningens elever.

c) Antalet lärjungar i varje ring, som i övningarna deltagit samt de särskilda ringarnas fördelning på avdelningar framgår av nedanstående tabeller:

Antalet lärjungar i varje ring.

Ring	Vapenföra	Icke vapenf.	Summa
Ring IV	13	2	15
” III	24	3	27
” II	15	2	17
” I	26	3	29
Summa	78	10	88

De särskilda ringarnas fördeln. å avdeln.

Avdelning	Ring IV	Ring III	Ring II	Ring I
IV	4	1	—	—
III	6	10	—	—
II	3	13	3	—
I	—	—	12	26
Icke vapenföre	2	3	2	3

På grund av att under fjolåret inga skjututbildningsövningar förekommo, har i år såväl avd. II. som avd. I. övats i enlighet med bestämmelserna för avd. I.

d) och e) Övningarna hava letts av Löjtnanten i Kungl. Skaraborgs regementes reserv Nils Harald Reinhold Åkerstein med biträde av fyra underavdelningschefer, en underofficer (fanjunkare), två furirer och en korpral.

f) Övningarna inspekterades lördagen den 4 september av Överstelöjtnanten vid Kungl. Västgöta regemente Åke Axelsson Natt och Dag å den för övningarna anslagna tiden.

Övningarna hava av lärjungarna omfattats med livligt intresse, och resultatet har blivit gott.

Deras inverkan på ungdomen synes mig hava varit i allo god, och torde de hava sitt givna värde såsom fostrande och utbildande medel.

Vänersborg den 10 Sept. 1915.

N. Harald R. Åkerstein.

Löjtnant

i Kungl. Skaraborgs regementes reserv; kommenderad ss.
Ledare för skolungdomens skjututbildningsövningar v. Vänersborgs h. allm. läroverk år 1915.

B. Lärarne.

10. Lärarnes tjänsteåligganden under höstterminen 1915.

Rektor <i>A. Emmelin</i> :		
Modersmålet i 5	3 t.	
Tyska i 5	4 ”	
Historia i 5	3 ”	
Fil. proped. i IV	1 ”	
” i III	1 ”	
Svenska och tyska skripta i 5.	12 t.	
Lektor <i>S. Tessing</i> :		
Latin i L. IV	6 t.	
” i L. II	6 ”	
Grekiska i L. IV	7 ”	
Historia i 4	3 ”	
Latinska skripta i L. IV och L. II.	22 t.	
Klassföreståndare i L. II.		
Lektor <i>J. F. Palmgren</i> :		
Engelska i R. IV	4 t.	
” i L. III	2 ”	
” i II	2 ”	
” i R. II	1 ”	
” i I och 6	2 ”	
” i R. I och 6	1 ”	
” i 6	1 ”	
Franska i IV	4 ”	
” i III	4 ”	
Engelska skripta i R. IV, R. II, R. I och 6.	21 t.	
Lektor <i>E. G. Bolinder</i> :		
Matematik i R. IV	6 t.	
” i R. III	6 ”	
Fysik i R. IV	3 ”	
” i R. III	4 ”	
” i L. II	1 ”	
Friv. laborationer i fysik i R. III	1 ”	
Matematiska skripta i R. IV och R. III.	21 t.	
Fysikaliska ” ” ” ”		
Klassföreståndare i R. IV.		
Förestår fysiska institutionen.		
Lektor <i>J. R. Brieskorn</i> :		
Modersmålet i IV	3 t.	
” i III	3 ”	
Historia i IV		3 t.
” i III	3 ”	
” i II	3 ”	
” i I	3 ”	
Geografi i I	2 ”	
Svenska skripta i IV och III.	20 t.	
Klassföreståndare i III.		
Lektor <i>A. G. Eliasson</i> :		
Biologi i IV	1 t.	
” i III	2 ”	
” i II	2 ”	
” i I	1 ”	
” i 6	2 ”	
Kemi i R. IV	2 t.	
” i R. III	2 ”	
” i R. II	2 ”	
” i R. I	2 ”	
” i 6	1 ”	
” i 5	2 ”	
Friv. laborationer i kemi i R. III	1 ”	
” ” ” i R. II	1 ”	
” ” ” i 5 ...	1 ”	
Förestår biologiska och kemiska institutionerna.	22 t.	
Lektor <i>H. Steen</i> :		
Kristendom i IV	2 t.	
” i III	2 ”	
” i II	2 ”	
” i I	2 ”	
” i 6	2 ”	
” i 5	2 ”	
” i 4	2 ”	
Modersmålet i II	2 ”	
” i I	3 ”	
Svenska skripta i II och I.	19 t.	
Morgonbön 3 dagar i veckan och skolgudstjänst 1 gång varannan månad.		
Klassföreståndare i I.		

Adjunkt *K. Ewerth*:

Latin i L. III.....	6 t.
„ i L. I	6 „
Grekiska i L. III	7 „
Tyska i II	2 „ = 21 t.
Latinska skripta i L. III och tyska i II.	

Adjunkt *G. Wetterlundh*:

Kristendom i 3.....	3 t.
„ i 2.....	3 „
„ i 1.....	3 „
Modersmålet i 2	5 „
Tyska i 2	6 „
Historia i 2	3 „ = 23 t.
Morgonbön 3 dagar i veckan och skolgudstjänst 1 gång varannan månad.	
Klassföreståndare i 2.	

Adjunkt *K. J. F. Sjögren*:

Geografi i 1.....	2 t.
Matematik i L. I	5 „
„ i 4	5 „
„ i 1	4 „
Biologi i 5	2 „
„ i 4	1 „
„ i 3	2 „
„ i 2	2 „
„ i 1	2 „ = 25 t.
Matematiska skripta i L. I.	

Klassföreståndare i 1.

Adjunkt *F. P. E. Mannfelt*:

Modersmålet i 4	4 t.
Tyska i IV	2 „
„ i 4	4 „
Engelska i L. IV	2 „
„ i R. III	2 „
„ i 4	5 „
Franska i II	4 „ = 23 t.

Svenska skripta i 4.

Tyska „ i IV och 4.

Engelska „ i R. III.

Klassföreståndare i 4.

Adjunkt *D. L. H. Martin*:

Geografi i 2.....	2 t.
Matematik i R. II.....	6 „

Matematik i R. I.....	7 t.
Fysik i R. II.....	2 „
„ i I	2 „
„ i R. II.....	2 „
„ i R. I	1 „
„ i 5	1 „
Friv. laborationer i fysik i R. II	1 „ 22 t.
Matematiska skripta i R. II och R. I.	
Klassföreståndare i R. II.	

Adjunkt *K. A. Rosén*:

Modersmålet i 1	5 t.
Tyska i 1	6 „
Matematik i 6	5 „
„ i 5	4 „
„ i 3	5 „ = 25 t.
Klassföreståndare i 5.	

Adjunkt *H. E. Fahlström*:

Matematik i L. IV	5 t.
„ i L. III	4 „
„ i L. II	4 „
Fysik i L. IV	2 „
„ i L. III	2 „
„ i 6	2 „
„ i 4	2 „
Laborationer i Fysik i 4	1 „ 22 t.
Matematiska skripta i L. IV, L. III och L. II.	
Klassföreståndare i L. IV.	

Adjunkt *C. B. V. Nilsson*:

Modersmålet i 3	6 t.
Tyska i III.....	2 „
„ i I och 6	2 „
„ i 6	1 „
„ i 3	6 „
Engelska i 5.....	5 „
Franska i 5	2 „ 24 t.
Tyska skripta i III, I och 6.	
Klassföreståndare i 3.	

Adjunkt *P. S. Carlsson*:

Modersmålet i 6	3 t.
Historia i 6	4 „
„ i 3	3 „
„ i 1	2 „
Geografi i II.....	1 „

Geografi i 6	2 t.
„ i 5	2 „
„ i 4	2 „
„ i 3	2 „
Matematik i 2	5 „ = 26 t.
Svenska skripta i 6.	
Klassföreståndare i 6.	
Teckningslärare <i>A. Kr. Edström</i> :	
Teckning	19 t.
Välskrivning	5 „ = 24 t.

Musiklärare <i>E. N. Ullman</i> :	
Musikens teori och sång	8 t.
Instrumentalmusik	4 „ = 12 t.
Gymnastiklärare <i>A. Hj. Elfman</i> :	
Pedagogisk gymnastik	15 t.
Fäktning	4 t. = 19 t.

11. Tjänstledighet har åtnjutits:

- av *undertecknad* från den 17 juni t. o. m. den 15 augusti för enskilda angelägenheter.
 av gymnastiklärare *Hj. Elfman* från höstterminens början t. o. m. den 3 november samt från den 27 april till vårterminens slut för militär kommandering.
 av adjunkt *P. S. Carlsson* höstterminen för sjukdom.

12. Förordnade hava varit:

- adjunkt *D. Martin* från den 17 juni t. o. m. 27 juni och från den 18 juli till och med den 15 augusti såsom vik. rektor.
 adjunkt *K. J. F. Sjögren* från den 28 juni t. o. m. den 17 juli såsom vik. rektor.
 f. gymnastikläraren, Kapten *A. T. Warodell* från höstterminens början t. o. m. den 3 november samt från den 27 april till vårterminens slut såsom vikarie för gymnastiklärare *Elfman*.
 lektorn *J. R. Brieskorn*, adjunkt *D. L. H. Martin* och Fil. mag. *I. Lind* såsom gemensamma vikarier för adj. *Carlsson* från höstterminens början t. o. m. den 27 augusti.
 Fil. mag. *I. Lind* från 28 aug. till höstterminens slut såsom vikarie för adj. *Carlsson*.

Tillägg till förra årsredogörelsen:

Tjänstledighet har åtnjutits:

- av lektor *H. Steen* från 1 juni till vårterminens slut för fortsatt tjänstgöring vid högre allmänna läroverket i Umeå.

Förordnade hava varit:

- adjunkt *G. Wetterlundh* under samma tid såsom vikarie för lektor *Steen*.
 Teol. och fil. kand. *J. S. Lindqvist* under samma tid såsom vikarie för adj. *Wetterlundh*.

13. Till innehavare från den 1 juni 1915 av den genom lektor *Hallers* frånfälle lediga lektorstjänsten i kristendom och modersmålet utnämndes den 21 maj 1915 lektorn vid högre allmänna läroverket i Umeå Teol. D:r *Henrik Steen*.

Lektor *Steen* har om sig lämnat följande *biografiska uppgifter*:

Henrik Steen är född den 18 november 1874. Avlade studentexamen vid Fjellstedtska skolan d. 2 juni 1900, teol. fil. examen i Upsala den 31 jan. 1901, dimissionsexamen den 31 jan. 1902, prästvigd den 24 april 1902, teologie licentiatexamen den 15 dec. 1906, disputerat för teol. lektorat den 23 maj 1910, utnämndes till docent i Nya testamentets exegetik i Upsala den 1 november s. å., promoverad till teologie doktor den 31 maj

1915. Genomgick provår vid Norra real i Stockholm 07—08, tjänstgjorde som v. adj. vid Nya Elementarskolan 08—10, partiellt vik. lektor vid Södermalms h. allm. läroverk höstterminen 09, extra lärare vid Östermalms real-läroverk höstterminen 10, huvudlärare i kristendom vid Privata lärarinneseminarium i Stockholm 07—11 och vid Oskarskolan därstädes 09—11. Utnämndes till lektor i kristendom vid h. allm. läroverket i Umeå den 31 april 1911 och till lektor i kristendom och modersmålet vid h. allm. läroverket i Vänersborg den 21 maj 1915.

V. ordf. i Umeå stads folkskolestyrelse 1913, ordförande 1914.

Skrifter: Jesu ställning till judafolkets nationella messiasförhoppningar enl. synoptikerna; ak. avh. Upsala 1910; div. uppsatser i Bibelforskaren, Kyrkl. Tidskrift m. m.

Resor: till Leipzig 98—99, Genève som. 99; Palestina ss. Sv. jerusalemsföreningens ombud maj—dec. 1902.

14. Den 1 maj detta år var ingen lärartjänst vid läroverket ledig.

C. Lärjungarne.

15. De närvarande lärjungarnes antal.

Klasser och ringar	Höstterminen 1915					Vårterminen 1916.				
	Real- skolan	Real- gym- nasiet	Latingymnasiet		Summa	Real- skolan	Real- gym- nasiet	Latingymnasiet		Summa
			utan	med				utan	med	
		grekiska				grekiska				
1	23	—	—	—	23	22	—	—	—	22
2	19	—	—	—	19	19	—	—	—	19
3	23	—	—	—	23	25	—	—	—	25
4	21	—	—	—	21	19	—	—	—	19
5	17	—	—	—	17	17	—	—	—	17
6	4	—	—	—	4	3	—	—	—	3
I	—	9	17	—	26	—	10	17	—	27
II	—	10	8	—	18	—	10	7	—	17
III	—	15	8	4	27	—	15	8	4	27
IV	—	10	3	2	15	—	7	3	2	12
Summa	107	44	36	6	193	105	42	35	6	188

Anm. 1) 2 lärjungar intogs under höstterminen efter den 15 Sept., 1 i kl. 4 och 1 i kl. 2, vilka icke ingå i siffrorna för höstterminen.

2) Ingen lärjunge frånvarande.

16. —.

17. —.

18. I den frivilliga undervisningen i franska hava under läsåret deltagit 4 lärjungar i klass 5.

I de frivilliga lektionerna i <i>fysik</i> hava deltagit:		h. t.	v. t.
	i R. II	10	10
	i R. III.....	10	10
”	”	”	”
	i R. II	17	17
	i R. II	10	10
	i R. III.....	5	5

19. Antalet av i teckning, i musik samt i gymnastik och skjututbildningsövningar undervisade lärjungar höstterminen 1915.

Klasser och ringar	Närvarande lärjungar	Teckning			Musik		Gymnastik och skj.-utb.-övningar	
		Lärjungar, som deltagit i			Lärjungar, som undervisats i		Lärjungar, som deltagit i	
		obligatorisk teckning	obligatorisk teckning	frivillig teckning och därjämte obligatorisk	musikkens teori och sång	instrumentalmusik	gymnastik och fäktning	skjututbildningsövningar
1	23	23	7	20	1	23	—	
2	19	19	8	17	4	19	—	
3	23	23	4	15	10	22	—	
4	21	21	3	11	7	20	—	
5	17	17	6	9	9	16	—	
6	4	4	—	2	—	3	3	
I	26	26	2	—	1	24	26	
II	18	18	4	6	5	15	17	
III	27	21	3	14	4	25	27	
IV	15	12	1	7	—	14	15	
Realskolan	107	107	28	74	31	103	—	
Realgymnasiet	44	44	3	15	4	41	—	
Latingymnasiet	42	33	3	12	6	37	—	
Summa	193	184	34	101	41	181	88	

20. Uppgift å det antal ämnen, i vilka hemläxor för varje dag blivit lärjungarna föresätta, och på den tid, hemarbetena i medeltal dagligen kräva enligt lärjungarnas egna uppgifter.

Klass eller ring	1	2	3	4	5	6	R. I	L. I	R. II	L. II	R. III	L. III	R. IV	L. IV
Antalet ämnen	2	2	2-3	2-4	1-3	3-4	3-4	3-4	4-5	4-5	5	5	4-6	4-6
Överläsn.-tid	43 m.	1 t. 1 m.	1 t. 3 m.	1 t. 32 m.	1 t. 15 m.	1 t. 36 m.	2 t. 6 m.	2 t. 17 m.	2 t. 40 m.	3 t. 40 m.	2 t. 22 m.	3 t.	4 t. 7 m.	4 t. 6 m.
Tid för skriftligt hemarbete i medeltal pr vecka	—	—	—	42 m.	42 m.	1 t. 2 m.	1 t. 45 m.	54 m.	2 t. 36 m.	1 t. 55 m.	2 t. 49 m.	2 t. 44 m.	2 t. 45 m.	2 t. 36 m.

Till måndagarna hava 1:a, 2:a och 3:e klasserna haft läxfritt, 4:e klassen 2 läxor och 5:e klassen 1.

21. Lärjungarnas kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd.

A. Tabellarisk uppgift över lärjungarnas kroppsbyggnad och allmänna hälsotillstånd samt över antalet närsynta och döva.

a) Vårterminen 1915.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Klasser och ringar	Antal lärjungar	Medel-			Lidande av bleksot	Ofta besvärade av huvudvärk	Ofta besvärade av näsblod	Närsynthetsgrad			Summa närsynta	Lidande av dövhet
		ålder	längd cm.	vikt kg.				Under 3 D.	3-6 D.	Över 6 D.		
1	17	10,8			—	—	—	1	—	—	1	1
2	24	11,7			—	—	—	2	—	—	2	—
3	22	13,1			—	—	—	2	—	—	2	—
4	19	14,5			—	—	—	1	1	—	2	—
5	28	15,3			—	—	—	1	—	—	1	—
6	5	17,4			1	—	1	—	—	—	—	—
I	16	16,3			2	—	—	1	—	—	1	—
II	23	17,1			2	—	—	—	—	—	—	—
III	18	18,1			2	—	1	4	—	—	4	—
IV	22	19,1			1	—	1	3	1	—	4	—
Summa	194	—			8		3	15	2		17	1

c) Höstterminen 1915.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	23	10,8	139,4	32,1	1	—	—	1	—	—	1	1
2	19	12,3	144,2	34,2	—	—	—	2	—	—	2	—
3	23	12,9	146,9	35,9	1	—	—	2	—	—	2	—
4	21	14,9	153,1	41,8	3	—	—	1	—	—	1	—
5	17	15,4	160,0	46,9	1	—	—	1	—	—	1	—
6	4	17,5	168,6	59,3	—	—	—	—	—	—	—	—
I	26	16,3	166,4	55,4	2	—	—	2	—	—	2	—
II	18	17,2	170,6	59	—	—	—	—	—	—	—	—
III	27	18,2	174,4	64,7	—	—	—	3	—	—	3	—
IV	15	19,9	175,9	62,3	2	—	—	1	—	—	1	—
Summa	193	—	—	—	10	—	—	13	—	—	13	1

B. Tabellarisk uppgift å antalet sjuka och sjukdomar bland lärjungarna.

a) Vårterminen 1915.

1	2	3	4	5	6	7
Sjukdomar	Närvarande lärjungar	Sjuka personer	Sjukdomsfall	Sjukdagar	Döda	Anmärkingar
	194					
III 4. Varicellæ		1	1	6		
” 6. Scarlatina		1	1	26		
” 7. Rubeola		2	2	10		
” 11. Febris typhoidis		2	2	83	1	
” 16. Influenza epid.		23	23	109		
IV 32 f. Tuberculosis glandul. lymph		1	2	12		
X 135. Furunculus ment. audit		1	1	1		
” 138 a. Otitis med. catarrh. acuta		2	2	7		
XII 162 a. Bronchitis acuta		14	14	101		
” 166 a. Pneumonia acuta		1	1	14	1	
” 170. Asthma		1	1	3		
” 174. Angina tonsillaris		3	3	12		
XIII 181 a. Enteritis acuta		2	2	5		
XVII 267. Perniones faciei		1	1	4		
” ” Clavus inflammatus pedis ...		1	1	2		
XIX 295. Contusio genus		1	1	14		

b) Höstterminen 1915.

1	2	3	4	5	6	7
	193					
IV 23. Scarlatina		1	1	36		
” 24. Diphteria		1	1	21		
” 27. Parotitis epidem.		1	1	7		
” 29. Influenza epidem.		1	1	4		
” 31. Varicellæ		1	1	7		
” 33. Febris typhoides		1	1	42		
XI 128. Bronchitis acut.		2	5	25		
” 134. Asthma bronchiale		1	1	4		
” 134 a. Bronchopneumonia acuta...		2	2	41		
XII 144. Angina tonsillaris		10	10	59		
” 153 a. Gastritis acut.		1	1	5		
” 159. Appendicitis acut.		2	2	39		Båda opererade.
XVII 243 a. Otitis med. catarrh.		1	1	1		
XXI 328. Distorsio pedis		1	1	5		

22.

23. Av under läsåret inskrivna 43 lärjungar hava förut bevisat läroverk, näml. senast:

folkskola	12
allmänt läroverk	11
enskilt „	12
samt endast undervisats i hemmen.....	8
	Summa 43

24. A. Förteckning över de lärjungar, som efter att hava genomgått läroverkets fjärde ring under kalenderåret 1915 avlagt studentexamen.

a) Under vårterminen:

Realister:

<i>Edvard Folke Broon</i>	till universitet.
<i>Oskar Gunnar Carlson</i>	„ jägmästareyrket.
<i>Folke Hultqvist</i>	„ sjöofficersyrket.
<i>Karl Herman Karlsson</i>	„ ingenjörsyrket.
<i>Anders Herbert Larsson</i>	„ „
<i>Torsten Alvar Manfred Magnuson</i>	„ „
<i>Karl Gustaf Magnus Schröder</i>	„ universitet.

Icke-Greker:

<i>Torsten Evald Andersson</i>	„ apotek.
<i>Erik Karl Fredrik Björnander</i>	„ militäryrket.
<i>Knut Vilhelm Chrigström</i>	„ „
<i>Gustaf Johan Vilhelm Fröberg</i>	„ apotek.
<i>Karl Axel Gunnar Karlsson</i>	„ ingenjörsyrket.
<i>Tage Bertil Kjellén</i>	„ universitet.
<i>Bertil Jakob Landberg</i>	„ „
<i>Per Emil Teodor Pehrsson</i>	„ apotek.
<i>Karl Johan Vilhelm Andersson Wennborg</i>	„ militäryrket.

Greker:

Ingen.

b) Under höstterminen:

Realister:

<i>Axel Yngve Lunderqvist</i>	till jägmästaryrket.
<i>Anders Bertil Magnusson</i>	„ militäryrket.

B. Förteckning över de lärjungar, som efter att hava genomgått läroverkets sjätte klass under kalenderåret 1915 avlagt godkänd realskolexamen.

a) Under vårterminen:

<i>Nils Gösta Bäckström</i>	till enskilt läroverk.
<i>Karl Axel Bergman</i>	„ järnvägstjänst.

Karl Olov Sixten Biel till handelsinstitut.
Mats Ragnar Dahlfors utan uppgift.
Anders Gunnar Magnus Sundborg..... ”

b) Under höstterminen ingen.

25. Förteckning över de lärjungar, som i övrigt och utan att hava avlagt student- eller realskolexamen avgått från läroverket under kalenderåret 1915.

a) Under v rterminen och därpå följande mellantermin:

Ring IV.

Anders Gunnar Bergqvist till tekniskt läroverk.
Nils Ehrengisle Åkeson Natt och Dag utan uppgift.

Ring III.

Karl Oskar Bertil Almqvist död ²⁹/₁.
Josua Ireneus Enander död ²⁵/₂.

Ring II.

Harry Ludvig August Schagerström utan uppgift.

Klass 5.

Ivan Anders Gustaf Stenström ”
John Vilhelm Hallberg till sjömansyrket.
Nils Erik Berggren ” enskilt läroverk.
Frans Rudolf Vollmar Lindström ” ”
Adolf Einar Olsson..... ” fabriksrörelse.

Klass 4.

Herbert John Elmar Björklund..... ” enskilt läroverk.
Anders Johan Melker Carlberg utan uppgift.
Harry Leonard Hansen ”

Klass 3.

Per Tage Magnus Torell..... till annat allmänt läroverk.

Klass 2.

Artur Valdemar Svangren utan uppgift.

Klass 1.

Karl Axel Volmar Karlsson folkskola.

b) Under höstterminen och därpå följande mellantermin:

Ring IV.

Gunnar Edvard Berndtson till köpmansyrket.

Ring II.

Gustaf Karlsson utan uppgift.

Ring I.

Karl Gustaf Bergquist..... till sjömansyrket.

Klass 2.

Nils Rudolf Person..... utan uppgift.

Charles Morris Rutgersson..... ”

Klass 1.

John Harry Johansson till enskilt läroverk.

26. Under sist förflutna kalenderår hava till lärjungarna utdelats såsom	
stipendier	2,270: —
premier ..	216: 59
understöd	— —
	Summa 2,486: 59

27. Uppgift angående under läsåret från terminsavgifter befriade lärjungar.

	Höstterm.	Vårterm.
Avgifter till läroverkets kassor.		
Befriade från avgift till		
endast biblioteks- och materialkassan	—	—
” byggnadsfonden	15	16 ⁵⁾
båda ovannämnda kassor	7	7
Ej befriade från någondera avgiften ..	171 ¹⁾ ³⁾	165 ⁴⁾
Summa närvarande lärjungar	193 ¹⁾	188
Avgifter till statsverket.		
Hel avgift à kr. 30 har erlagts av	62 ²⁾	61 ⁴⁾
” ” ” ” 20 ” ” ”	69 ¹⁾	68
Halv ” ” ” 15 ” ” ”	5	4
” ” ” ” 10 ” ” ”	8	4
Från avgift fullständigt befriade voro	49	51
Summa närvarande lärjungar	193 ¹⁾	188

Anm. 1) Tillkomma erlagda avgifter för 2 lärjungar, en i 4 och en i 2, som inskrevos efter den 15 September.

2) Därav en lärjunge, som den 13 Januari erlagt avgift.

3) En lärjunge i 1, som avgick den 1 oktober, har varken erlagt avgift till läroverkets kassor eller till statsverket.

4) En lärjunge i R. II, som insjuknade i Januari och sedan ej infunnit sig, har varken erlagt avgift till läroverkets kassor eller statsverket.

5) En lärjunge i 5 har ej hittills erlagt avgift.

Avgiften till ljus- och vedkassan har under såväl höst- som vårtermin utgjordt kr. 18 och har under höstterminen erlagts av 194 lärjungar och under vårterminen hittills av 186; avgiften till biblioteks- och materialkassan har under läsåret varit 5 kronor.

D. Boksamlingar och undervisningsmateriel.

28. 1. Läroverkets bibliotek

har under tiden d. 1 maj 1915—d. 30 april 1916 vunnit följande tillökning:

a) genom *gåvor*:

Av staten genom vederbörande ämbetsverk, genom K. Eckles.-depart. eller genom K. Läroverksöverstyrelsen:

Sveriges officiella statistik, 45 vol. Accessionskatalog för Sveriges offentl. bibliotek 1914. K. Läroverksöverstyrelsens underdån. berättelse 1914—1915. K. Läroverksöverstyrelsens yttrande över Lärarelönenämndens den 31 okt. 1914 avgivna betänkande. Förslag ang. planmässig nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan, avgivet den 16 mars 1915 av tillkallade sakkunniga. Handl. ang. Lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa 1911—1913. Liggare över statsverkets specialutgifter för år 1915. Katalog över böcker, s. folk- och skolbibl. kunna erhålla i statsbidrag I. Undersökningar rörande Sveriges fiskerier, fiskar och fiskevatten I. Åtgärder för fiskerinäringen i Sverige år 1913. Schweden, Histor.-statistisches Handbuch, herausgegeben von J. Guinchard. Sweden, Histor.-statistical handbook, edited by J. Guinchard. Sveriges natur, årg. 1915. Fauna och Flora, årg. 1914 och 1915. Språk och Stil, årg. 1915. Svensk Författningssamling 1915. Söderwall, K. F., Ordbok öfver Sv. Medeltidsspråket, h. 26. Peder Månssons skrifter, utg. af R. Geete. Samlaren, 30:e årg. 1915. 1500- och 1600-talens visböcker, VIII: Drottning Sofias visbok. Bygdén, L., Anonym- o. pseudonymlexikon, h. 20. Gamla Svenska Städer, h. 4. Rosenius, P., Sveriges fåglar och fågelbon, h. 5—6.

Av K. Vetenskapsakademien: Dess handlingar, bd 51:11 och bd 53: 1—5. Bihang till meteorologiska iakttagelser i Sverige, bd 53. Arkiv för botanik, bd 14: 1 och 2. Arkiv för zoologi, bd 9: 2 och 3—4. Arkiv för kemi, mineralogi o. geologi, bd 5: 6 och bd 6: 1. Arkiv för matematik, astronomi och fysik, bd 10: 3 och 4. Årsboken 1915. Personförteckningar 1739—1915. Levnadsteckningar över K. Sv. Vetenskapsakademiens efter år 1854 avlidna ledamöter, bd 5: 1. Jac. Berzelius' bref II: 1. Meddelanden från K. Vetenskapsakademiens Nobelinstitut, bd 3: 1—2. Les prix Nobel en 1913.

Av Sv. riksdagens interparlamentariska grupp: Dess Handbok för år 1914.

Av resp. förläggare, författare eller utgivare: Berättelse om det 21:a svenska läroverksläraremötet i Jönköping 1915. Dahl, Y., De skriftliga uppgifterna för studentexamen 1905—15. Nyström, T., Profetismen. Borgström, M., Svenska språkets historia. Brieskorn, R., Bidrag till den svenska namnhistorien, h. 2 (Uppsala Universitets Årsskrift 1915). Brieskorn, R., Svenska familjenamn (Särtryck ur Personhistorisk Tidskrift 1915). Edler och Kökeritz, Rättskrivningsövningar. Henningson, H., Välläsningens konst. Forsberg-Dalhoff, A., Dansk läsebok för nybörjare. Karlsson, J. A., Ordlista till första boken av De bello gallico. Karlsson, J. A., Ordlista till Ovidius' metamorfoser. Plinius, C., Plini Cæcili secundi epistularum delectus, utg. av J. Bergman. Collin, C. och Hungerland, H., Praktisk hjälpredda vid tysk stilskrivning. Freytag, G., Bilder aus der deutschen Vergangenheit, herausgegeben von E. Grip. Ganghofer, L., Das Wachtfeuer und andere Erzählungen, utg. av G. Björkelund och S. B. Th. Danielsson. Geograph. u. Kulturgeschichtliche Schilderungen aus Deutschland von F. Ratzel, G. Freytag u. a. Hjorth, Hj., Förkortad tysk grammatik. Melin, T.,

Tysk vokabulär. Rodhe, E. och Meyer, E. A., Tyska hemstilar, I och II. Spolén, J., Svenska texter för översättning till tyska. Säterstrand, B., Ein Buch für Tertianer. Winell, A. F., Tysk Grammatik, 3:e uppl. Wistén, M. L., Översättningsövningar till tyska. Bréte, Jean de la, Mon oncle et mon curé, utg. av O. P. Behm. Daudet, Alphonse, La Belle Nivernaise, utg. av A. T. Malmberg. Daudet, Alphonse, Berättelser i urval. Edström, E., Lectures françaises I och II jämte ordlistor. Girardin, E. de, La joie fait peur. Belanner, I., Ordlista med förklaringar till Puck of Poolis Hill. Craik, D. M., John Halifax, Gentleman, utg. av R. E. Zachrisson. Burnett, F. H., A little Princess, utg. av O. P. Behm. Anmärkn. o. ordlista till dito. English Texts for Schools I, With notes by G. Ernst. English Texts for Schools II, utg. av G. Bergman. Finnemore, J. Famous English men, utg. av E. Grip. Lindberg, Lars, övningsexempel till engelska syntaxen. Marryat, Masterman Ready, utg. av E. Grip. Ruskin, J., The king of the golden river, utg. av R. E. Zachrisson. Ordlista till dito. Shakespeare, W., The merchant of Venice, edited by O. Rohnström. Wood, R. S., Nursery tales, arranged for school reading. Ordlista till dito. Hierta, Lars, Riksdagsmotioner och anföranden III, utg. av G. Aldén. Enghoff, K., Lärobok i geografi för gymnasier. Ambrosius, J., Psykologi. Ljungkvist, F. G., Logik. 2:a uppl. Schulstad, O., Psykologi. Mattson, R., Lärobok i algebra för gymnasiet III. Mattson, R., Funktionslära för gymnasiet. Rydberg, C. F., Matematiska uppgifter givna i studentskrivningarna på reallinjen. Mebius, C. A., Handedn. vid undervisn. i fysik i realskolan II. Lönnberg, E., Sveriges ryggradsdjur III. Einar, E. A., Kvalitativ kemisk analys. Moderna Språk 1915. Ny Tidning för Idrott 1915. Segling 1915. Nordiskt Idrottslif 1915. Tidskrift för Schack 1915. Svensk Idrott 1914—1915. Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen 1915.

Dessutom hava erhållits årsredogörelser och kataloger från universitet, högskolor, allmänna läroverk och en del privata läroanstalter samt inbjudningsskrifter med anledn. av in-
vigningen av en del nya läroverksbyggnader.

b) genom *inköp*:

Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri 1915. Ord och Bild 1915. Svensk Tidskrift 1915. Pedagogisk Tidskrift 1915. Verdandi 1915. Svensk Kyrkotidning 1915. Kristendomen och vår tid 1915. Zeitschrift für franz. u. engl. Unterricht 1915. Historisk Tidskrift 1915. Populär vetenskaplig revy 1915. Statskalendern för år 1916. Läroverks- och seminariematrikel 1914—15. Nordisk Familjebok. Bd 22 och 23. Noreen, Vårt Språk, h. 21 (Bd III: 4). Östergren O., Nysvensk ordbok, h. 1 och 2. Svenska Akademiens Ordbok, h. 50. Schüeck, H. och Warburg, K., Illustrerad svensk litteraturhistoria I. Steffen, R., Isländsk och fornsvensk litteratur i urval, 2 ex. Svensk Vitterhet 1850—1900: I, utg. af J. A. Lundell och A. Noreen, 3 ex. Sv. förf. utg. av Sv. Vitterhetssamfundet: II, Saml. skrifter av C. G. af Leopold IV och V. III, Saml. skrifter av E. J. Stagnelius IV. IV, Saml. dikter av Lucidor, II. Justinus, Epitoma historiarum philipp. Pompei Trogi, edidit Fr. Ruehl, 3 ex. Rönström, J., Latinska texter till bruk vid den skriftl. latinundervisn., 12 ex. Auerbach, C., Svensk-tysk ordbok. Hoppe, O., Tysk-svensk ordbok. Morén, C. G., Engelskt konstruktionslexikon. Sverige, Geograf., topograf., statist. beskrifn., utg. af O. Sjögren, häft. 53—62.

2. Till **lärjungebiblioteket**, som vårdas av läroverkets bibliotekarie, hava såsom gåvor överlämnats:

av lärj. i klass 5, Harry Peterson: Cooper, J. F., Vägvisaren. Cooper, J. F. Bijägaren. Dumas, A., Cagliostro. Twain, Mark, Huckleberry Finns äventyr.

Såväl läroverkets bibliotek som lärjungebiblioteket hava under läsåret hållits öppna onsdagar 11,¹⁵—12.

Antalet boklån ur läroverkets bibliotek har under tiden den 1 maj 1915—den 30 april 1916 uppgått till 90 varjämte 30 band hava till låns erhållits från andra bibliotek för vidare utlåning härifrån. Ur lärjungebiblioteket hava under samma tid utlånats 715 band.

3. Mynt- och medaljsamlingen

har under läsåret ökats med följande gåvor:

av Svenska Akademien: dess minnespenning över Petrus de Dacia.

av K. Vetenskapsakademien: dess minnespenning över J. G. Agardh.

av Vänersborgs h. allm. läroverks skytteförening: dess medaljer i guld, silver och brons.

4. Naturvetenskapliga samlingarna

hava vunnit följande tillökning:

a) genom gåvor:

av lärjungen i L. III Olof Hæger: en skorpion.

” ” ” klass 4 Bertil Reuterskiöld: apollofjärilar.

a) genom inköp:

skelett av katt, huggorm, sandödlä och abborre;

kranium av markatta och mullvad;

idisslaremage (uppblåst med varm luft);

utvecklingshistoriska preparat av groda och bi.

Dessutom har den biologiska undervisningsmaterielen tack vare den frikostighet, som visats af forna elever vid läroverket under läsåret fått en högst avsevärd tillökning, så att ifråga om väggplanscher särskilt förrådet av sådana blivit allra minst tredubblat.

Av dylika ha inköpts:

Niemann—Sternstein: Pflanzenanatomische Wandtafeln, 8 planscher. Engländer: Wandtafeln, Pflanzenkunde, 31 planscher. Goering-Schmidt: Ausländ. Kulturpflanzen, 12 planscher. Lehmann-Brass: Zootomische Wandtafeln, 14 planscher. Jung-Koch-Quentell: Neue Wandtafeln, Zoologie, 1 plansch. D:o, Botanik, 4 planscher. Kuhnert: Farbige Tierbilder, 2 planschserier. Pfuerscheller: Zoologische Wandtafeln, 16 planscher. Forweg: Blatt-, Blüten- und Fruchtformen, 28 planscher. Hartinger: Wandtafeln, Botanik, 3 planscher. Linden-Mosalin: Wandtafeln, 2 planscher. Schlitzberger: Kulturgewächse der Heimat, 2 planscher. Schmeil: Wandtafeln, Botanik, 1 plansch.

Den kemiska och geologiska undervisningsmaterielen har genom inköp ökats med: Törnebohm: Geologiska väggtäflor, 10 planscher. Fraas: Die Entwicklung der Erde und ihre Bewohner, 7 planscher. Schröder-Schröder: Wandtafeln für Chemie etc., 4 planscher. Vattensönderdelningsapparat med såväl platina- som kolelektroder. Dessutom har för laborationsövningar måst anskaffas en hel del utensilier, såsom glas, bägare, avdunstningsskålar av glas och porslin, asbestskivor, gasbrännare, degeltänger, klämmare, mortlar, retorter, hornskedar, trefötter, trianglar, glasburkar, glaskolvar, platinatråd m. m. Därjämte har för samma ändamål inköpts åtskilliga slags kemikalier.

5. Fysiska apparatsamlingen

har under läsåret ökats med en större stämgafl (c), en kula med ring av mässing för läran om kroppars utvidgning samt en termometer med kulan omgiven av vatten för att visa överkylningsfenomen.

Laborationsutrustningen har under läsåret kompletterats med bägare, kolfvar, skålar, termometerämnen m. m., varjämte inköpts 1½ kg. kvicksilver.

Ett vid fysikundervisningen sedan länge förefintligt behov av stark likström blir från och med innevarande termins utgång tillgodosett. Läroverket har nämligen från Motorfabriken Eck, Partille, inköpt en ny växelströms-likströmsomformare, en motorgenerator, vilken kommer att monteras, så snart den beslutade omändringen av stadens ledningsnät för 25 per/sek trefasväxelström blir färdig, och leveransen av sådan ström tager sin början. Ifrågasvarande motorgenerator består av en släpringad trefasmotor, 3 hkr., 1,440 varv, å gemensam bottenplatta direkt kopplad med en likströmgenerator för 1,75 kw. och 65 volt, vartill kommer startningsmotstånd och shuntreostat. I köpet ingår även en instrumenttavla av marmor, monterad med ampéremeter, voltmeter, strömbrytare och säkerhetsproppar.

Inköpet har möjliggjorts genom tillmötesgående från Aktiebolaget Skandinaviska Elektricitetsverk, som fortfarande skall till staden leverera den elektriska energien. Bolaget, som genom kontrakt med staden bland annat förbundit sig att utbyta alla förut befintliga motorer mot likvärdiga sådana, avsedda för 25 per/sek. trefasväxelström, har nämligen gått med på att till läroverket kontant betala det belopp, som bolaget skulle åsamkas genom anskaffandet av en ny med den gamla motorgeneratoren likvärdig sådan. Förutom det på detta sätt erhållna beloppet har för inköpet använts sparade medel å ett år 1914 från Sparbanken bland annat för just detta ändamål begärt och erhållet anslag.

E. Läroverksbyggnader och inredningsmaterial.

29. Sommaren 1915 ersattes den gamla plåtskorstenen i huvudbyggnaden, med en skorsten av höganäsrör och målades gymnastikbyggnaden.

Då värmeledningen i huvudbyggnaden under den gångna vårterminen företett allvarliga brister och den provisoriska reparation, som företagits, efter av tillkallad sakkunnig verkställd undersökning ej ansetts innebära någon garanti för framtiden, ingick undertecknad den 27 Mars till Stadsfullmäktige med anmälan av behovet av ny värmeledning i huvudbyggnaden. Sedan Drätselkammaren i ärendet avgivit yttrande, beslöto Stadsfullmäktige den 15 April att för ombyggnad av värmeledningen i läroverkets huvudbyggnad m. m. anslå 14,000 kronor samt uppdraga åt Drätselkammaren att låta utföra arbetet. Sedan vederbörande myndigheter i huvudsak godkänt av Ingeniör B. Bresky i Göteborg uppgjort förslag till ombyggnad, har frågan framskridit så långt, att till entreprenör antagits firman Hallberg i Växjö. Arbetet skall utföras under instundande sommarferier. Å läroverkets vägnar frambär jag härmed dess tack till stadens myndigheter för den välvilja och skyndsamhet, varmed de behjärtat detta läroverkets behov.

Av det anslag å 2,000 kr., som huvudmännen för sparbanken i Vänersborg sommaren 1914 beviljade läroverket, förbrukades enligt föregående redogörelse Kr. 1,613: 01. Återstoden Kr. 386: 99 har använts såsom bidrag till inköp av en motorgenerator för fysiska institutionen. Anslaget är sålunda i sin helhet förbrukat.

F. Ekonomiska förhållanden.

31. Uppgifter om nedannämnda till läroverket hörande kassors ställning kalenderåret 1915.

Kassans rubrik	D e b e t				K r e d i t			
	Behållning vid årets början	Summa inkomster	Skuld vid årets slut	Summa	Skuld vid årets början	Summa utgifter	Behållning vid årets slut	Summa
Byggnadsfonden	1,545,13	1,734,80	1,412,72	4,692,65	1,412,72	1,463,39	1,816,54	4,692,65
Ljus- och vedkassan...	2,244,11	6,612,42	1,337,41	10,193,94	1,850,07	7,591,67	752,20	10,193,94
Biblioteks- och materialkassan	5,930,43	2,624,35	—	8,554,78	—	3,630,27	4,924,51	8,554,78
Premie- o. fattigkassan	492,02	246,09	—	738,11	—	216,59	521,52	738,11
Summa	10,211,69	11,217,66	2,750,13	24,179,48	3,262,79	12,901,92	8,014,77	24,179,48

Även v. t. 1916 har Fröken Magna Sunnerdahl till rektors förfogande ställt Ettusen Kronor att utdelas som stipendier. För den storartade gåvan framgår jag härmed läroverkets värdsamma tack till den varmhjärtade givarinnan.

Från L'Amitié Franco-Suédoise i Paris har rektor erhållit 75 kronor och ett skönlitterärt arbete att utdelas åt för franska språket intresserad lärjunge i någon av de högsta klasserna, vilken gjort sig förtjänt av en sådan uppmuntran, för vilken gåva jag härmed framgår läroverkets tack.

32. Under 1915 har åtgått för underhåll och tillökning av

- a) boksamlingarna kr. 273,75
- b) den övriga undervisningsmaterielen „ 263,71
- c) inredningsmaterielen..... „ 1,890,26
- d) lärjungebiblioteket „ 39,10

G. Examina och terminsavslutning.

33. Vårterminen 1915 hade till **studentexamen** anmält sig 22 läroverkets lärjungar — 12 å realgymnasium och 10 å latingymnasium utan grekiska — varjämte 4 privatister hit hänvisats för de skriftliga provens avläggande. I den skriftliga prövningen godkändes 21 läroverkets egna lärjungar.

Den *muntliga prövningen* ägde rum den 4 och 5 juni under ledning av Professorerna P. J. Vising, S. Herner och Observator F. Engström såsom censorer samt i närvaro av Revisionssekreteraren H. von Sydow, Kyrkoherde G. Helander, Borgmästare N. Linnell, Rektor F. Nordin och Doktor O. Lundblad såsom av H. H. Eforus inbjudna vittnen.

Därvid blevo 16 lärjungar godkända — 7 å realgymnasium och 9 å latingymnasium.

Höstterminen 1915 hade till studentexamen anmält sig 4 läroverkets egna lärjungar, 3 å realgymnasium och 1 å latingymnasium utan grekiska. Samtliga examinander godkändes i den skriftliga prövningen. 4 privatister hade dessutom hit hänvisats för de skriftliga provens avläggande.

I den *muntliga prövningen*, som ägde rum den 9 december 1915 under ledning av Pro-

fessorerna G. Granqvist, K. F. Johansson och H. Wallenberg såsom censorer samt i närvaro av Inspektor och Förste provinsialläkaren N. J. Englund, f. Läroverksadjunkten P. G. Bergin och f. Kronofogden T. W. Forsell såsom av H. H. Eforus inbjudna vittnen, godkändes 2 lärjungar å realgymnasium.

Innevarande vårtermin hava skriftliga prov för studentexamen avlagts av 12 läroverkets egna lärjungar — 7 å realgymnasium och 5 å latingymnasium — varjämte 3 privatister hit hänvisats, och hava 11 läroverkets egna lärjungar — 7 å realgymnasium och 4 å latingymnasium — förklarats berättigade till muntlig prövning, vilken är utsatt till den 29 maj.

Vårterminen 1915 hade till **realskoleexamen** anmält sig 5 lärjungar vid läroverket och 3 privatister. Samtliga examinander förklarades berättigade till muntlig prövning.

Den *muntliga prövningen* ägde rum den 31 maj och 1 Juni och godkändes därvid samtliga examinander.

Såsom examensvittnen, utsedda av stadsfullmäktige, närvaro Apotekaren C. G. Bergquist, Bankdirektören R. von Matern, Postmästaren G. Molin och Trafikchefen R. Wester.

Höstterminen 1915 hade till realskoleexamen anmält sig 5 privatister, av vilka 4 förklarades berättigade till *muntlig prövning*, som förrättades den 17 och 18 december i närvaro av Inspektor och av de av stadsfullmäktige utsedda vittnena Apotekaren C. G. Bergqvist, Postmästaren G. Molin och Trafikchefen R. Wester. Härvid godkändes 3 examinander.

Skriftliga prov för realskoleexamen hava denna termin avlagts av 3 läroverkets egna lärjungar och 5 privatister, av vilka 2 egna lärjungar och samtliga privatister förklarats berättigade till muntlig prövning, vilken är utsatt att börja den 2 juni.

34. *Årsavslutning* med förhör och uppvisningar kommer enligt H. H. Efori beslut att äga rum i följande ordning:

Uppvisning i sång och musik äger rum i läroverkets aula *onsdagen den 7 juni kl. 6 e. m.* (Uppvisning i gymnastik har enligt H. H. Efori medgivande ägt rum den 17 april kl. 12 m.)

Utställning av under året utförda arbeten i *teckning* hålles i teckningssalen *onsdagen den 7 juni kl. 4—6 e. m.*

Förhör i läroämnena anställes *torsdagen den 8 juni kl. 1½ 10—12.*

Efter förhörens slut sker samling i aulan, då premier och stipendier utdelas och flyttningen tillkännagives, varefter ungdomen *hemförlovas*.

35. Att övervara årsavslutningen och därmed förenade förhör och uppvisningar får jag vördsamt inbjuda lärjungarnas föräldrar och målsmän, stadens fullmäktige och magistrat samt alla andra, som med välvilligt intresse omfatta läroverket och dess verksamhet.

36. *Nästa läsår börjar med allmänt upprop måndagen den 28 nästa augusti kl. 5 e. m.*

Klass 6 och ringarna I—IV samlas torsdagen den 24 augusti kl. 8 f. m. för att undergå läkarebesiktning, varefter *skjututbildningsövningarna* taga sin början.

Höstterminen kommer att sluta den 20 påföljande december; vårterminen börjar den 10 januari och avslutas den 9 juni 1917.

Inträdes- och flyttningssökande skola anmäla sig hos rektor å hans ämbetsrum senast *måndagen den 21 augusti kl. 11—12 f. m.* Prövningarna börja onsdagen den 23 augusti kl. 9 f. m.

Herrar lärare sammanträda onsdagen den 23 augusti kl. 8,45 f. m.

Vänersborg i maj 1916.

Axel Emmelin.

Med avseende på nästa läsår erinras om följande bestämmelser i gällande skolstadga angående

a) *Inträdesfordringar.*

§ 28.

1. Ej må i allmänt läroverk som lärjunge intagas under höstterminen annan än den, som, då inträde sökes, redan uppnått eller som före kalenderårets utgång uppnår nio års ålder, ej heller under vårterminen annan än den, som före utgången av närmast föregående kalenderår uppnått nämnda ålder.

2. Ej må någon, som före det kalenderår, då inträde sökes, fyllt tolv år intagas i realskolans första klass; och iakttages beträffande intagning i realskolans övriga klasser, att den med ledning av detta stadgande för hvarje klass beräknade åldern ej må vara överskriden. Undantag från de i detta moment givna bestämmelser må rektor efter prövning av omständigheterna och efter kollegiets hörande kunna medgiva.

3. Inträdessökande skall förete dels intyg av vederbörande prästerskap, innehållande uppgift om föräldrar, födelseort, ålder och, där så ske kan, uppförande samt anteckning därom, att han haft naturliga eller vaccinkoppor, dels ock intyg av läkare, att han icke lider av sjukdom eller lyte, som gör honom olämplig för skolarbete eller kan menligt inverka på medlärjungar. Har han förut varit i annat allmänt läroverk intagen, skall han dessutom förebringa vederbörligt avgångsbetyg från det läroverk, han senast bevisat, samt därest han övergår under termins lopp, kvitto å de av honom senast erlagda terminsavgifter, eller, såvida han från erläggande av dylika i föreskriven ordning befriats, bevis därom.

§ 29.

1. *För inträde i Realskolans första klass fordras:*

a) förmåga att tydligt och säkert läsa innantill och att med egna ord redogöra för innehållet av en uppläst enkel berättelse;

b) någon färdighet i välskrivning;

c) någon färdighet i rättskrivning;

d) kännedom om viktigare berättelser ur gamla och nya testamentets bibliska historia; några psalmverser;

e) färdighet i användandet av de fyra räknesätten med hela tal, högst fyrsiffriga, dock att icke må fordras användning av mer än tvåsiffriga multiplikatorer och divisorer; någon kännedom om sorter och någon övning i huvudräkning;

f) kännedom om skandinaviska halvöns gränser, om det allmännaste av dess höjdförhållanden och om Sveriges huvuddelar; närmare kännedom antingen om Götaland eller om Svealand och Norrland; förmåga att på kartan utvisa det genomgångna.

4. Den, som söker *inträde i gymnasiets fjärde ring*, äger rätt till befrielse från provning i ett eller två läroämnen, motsvarande den rätt till befrielse från viss del av undervisningen, som enl. § 8 tillkommer lärjunge å gymnasiet; skolande lärjunge, som önskar begagna sig av sådan rätt, *vid inträdet* ådagalägga, att han i de läroämnen, i vilka han önskar befrielse från provning, äger för flyttning till tredje ringen erforderliga kunskaper.

b) *Bortval av ämnen i gymnasiets 3:dje och 4:de ringar.*

§. 8.

1. Lärjunge, som blivit flyttad till gymnasiets tredje ring, äger *efter av målsman hos rektor gjord skriftlig anmälan*, rätt att *vid läsårets början**) bortvälja ett å den stadgade timplanen förekommande läroämne eller teckning eller ock två av dessa ämnen, såvida de i högsta ringen tillsammans ej upptaga mer än sex timmar i veckan.

Härvid bör dock iakttagas, att alla lärjungar skola delta i undervisningen i modersmålet samt, med undantag för lärjungar, som tillhöra främmande trosbekännelse, i kristendom.

2. Lärjunge å realgymnasiet, som bortvalt matematik, äger rätt att efter samråd med vederbörande lärare följa undervisningen i de delar av ämnet, vilka han behöver inhämta för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i fysik.

3. Har lärjunge vid inträde i gymnasiets tredje ring icke eller endast till en del använt sin rätt till bortval, vare han oförhindrad att sedermera *vid läsårs början* använda denna rätt inom de i mom. 1 angivna gränser.

4. Önskar lärjunge åter begagna undervisningen i bortvalt ämne, skall han vid särskilt anställd prövning visa sig äga härför *erforderliga* kunskaper.

Vid tillämpning av ovanstående bestämmelser bör med avseende på den verkan, bortval av ämne kan komma att utöva på blivande flyttning och studentexamen, iakttagas följande:

a) lärjunge, som i tredje ringen fullständigt begagnat sin rätt till bortval av ämne, måste för att kunna flyttas till fjärde ringen vara godkänd i *alla* återstående ämnen.

b) lärjunge skall i *den skriftliga prövningen* för studentexamen *deltaga i minst 3 av de* prov, som anordnas å den bildningslinje han tillhör, dock med skyldighet för honom att i varje fall delta i modersmålsprovet.

c) lärjunge är berättigad att å den bildningslinje hans examen avser undergå skriftlig prövning såväl i bortvalt ämne, som i ämne, i vilket han icke önskar muntligen prövas.

d) lärjunge, som erhållit minst vitsordet Godkänd *för den svenska uppsatsen och två andra skriftliga prov*, äger att undergå muntlig prövning; dock att lärjunge å realgymnasiet, som varken i matematik eller i fysik avlagt godkänt skriftligt prov, ej må äga undergå dylik prövning, såvida icke två tredjedelar av de lärare, som under sista terminen undervisat honom i de till den muntliga prövningen hörande ämnen, anse sådant böra honom medgivas.

e) lärjunge som endast deltagit i tre skriftliga prov och därvid erhållit minst vitsordet Godkänd blott för den svenska uppsatsen och ett av de båda andra proven må det oaktat kunna förklaras berättigad att undergå muntlig prövning såvida två tredjedelar av de lärare, som under sista terminen undervisat honom i de till den muntliga prövningen hörande ämnen, anse sådant böra honom medgivas.

f) i *den muntliga prövningen* är lärjunge skyldig att underkasta sig förhör i *kristendom* och *modersmålet* samt i *minst åtta av övriga läroämnen* eller i *sju av dessa*, såvida i detta senare fall de två återstående läroämnena å timplanen tillsammans ej upptaga mer än sex veckotimmar.

g) om lärjunge i den muntliga prövningen erhållit vitsordet godkänd eller däröver i minst tio av de läroämnena, som finnas upptagna å fjärde ringens timplan, eller i *nio* av dessa ämnen, och i detta senare fall de två återstående läroämnena å timplanen tillsammans ej upptaga mer än sex veckotimmar, skall han i examen godkännas, såvida ej mer än halva antalet av censorerna finner honom böra på grund av bristande insikter och mogenhet underkännas.

*) Enligt K. K. av den 3 sept. 1915 kan Kungl. Läroverksöverstyrelsen på särskild framställning medgiva bortval även å annan tid. Sådan framställning skall göras genom Rektor.

Anvisning

på för frivilliga självstudier under sommarferierna
lämpliga uppgifter.

Till femte klassen.

- Historia.* Estlander, Nyare tiden. 4,50.
Björnin, Finska kriget. 3,50.
Geografi. Fagerlund och Falk, Geografisk läsebok. I. 3,25.
Sandström, Natur och arbetsliv i svenska bygder I o. II. 2,00.

Till sjätte klassen och första ringen.

- Historia.* Montelius, Livet i Sverige under hednatiden. 2,00.
Nyström, Handelsns historia. 1,25.
Tyska. Hans Arnold, Fritz auf dem Lande, ed. Hjorth och Lindhagen. 0,75.
Pederzani-Weber, Auf rauhen Pfaden. — Forts.
Engelska. Cooper. Den siste mohikanen. Nordiska förlaget. Två delar à 0,25.
Ödman, En dag i ett engelskt hem. Fahlcrantz. Illustr. o. bunden. 3,25.
Franska. Mérimée, Colomba. Fröleen. 0,50.
Geografi. Svensén. Geografiska erövringar. 2,00.
Sandström, Natur och arbetsliv i svenska bygder. I—II.
Matematik. Realskoleproblem (J. S. Hedström).

Till andra ringen.

- Modersmålet.* Heidenstam, Karolinerna
Strindberg, Svenska öden och äventyr. 3,00.
Engelska. Scott, Ivanhoe. Beijer. Illustrerad. 2,50.
Jerome, Tre män i en båt.
Tyska. Arnold, Fritz auf dem Lande.
Historia. Boëthius, Historisk läsning. Fortiden eller Medeltiden.

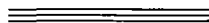
Till tredje ringen.

- Kristendom.* C. Fr. Lundin, Kyrkohistoria II: 1. 2,75.
Modersmålet. Rydberg, Fribrytaren på Östersjön, Singoalla.
Lagerlöf, En herrgårdssägen, Jerusalem.
Tyska. Rodhe-Abshagen, Deutsches Alltagsleben. Förkort. uppl. 0,75.
Eine Nacht im Jägerhause und andere Geschichten, ed. Rodhe. 1,25.
Henriksson, Från det moderna Tyskland. 8,00.
Engelska. Steffen, Englands litteratur i historisk framställning. Bunden. 6,00.
Jack London, Avgrundens folk. Bohlin. 1,00.

- Franska.* Feuillet, En fattig ädlings historia. Fröléen. 0,²⁵.
Historia. O. Sjögren, Karl XI och svenska folket på hans tid.
 E. Tegnér, Svenska bilder från sextonhundratalet.
 Stavenow, Den stora engelska revolutionen.

Till fjärde ringen.

- Kristendom.* Lundin, Kyrkohistoria. III: 1. 4,⁷⁵.
 Söderblom, Kristendomen och religionerna. 0,³⁵.
Modersmålet. Levertin, Svenska gestalter.
 Sylwan, Svensk litteratur vid adertonhundratalets midt.
 Cederschiöld, Om svenskan som skriftspråk.
 Strindberg, Svenska öden och äventyr.
Latin. Boëthius, Historisk läsning för skolan och hemmet. Forntiden.
 Schück, Rom. En vandring genom seklerna.
Grekiska. Bergstedt, Grekisk kulturhistoria. 3,²⁵.
Tyska. Suderman, Frau Sorge, ed. Alving, 2,⁴⁰, och dessutom samma uppgifter som till tredje ringen.
Engelska. Stevenson, The Pavillion on the Links, edit. Rodhe and Harvey, Gleerup. 1,¹⁰.
 Något av Shakespeares dramer i Hagbergs övers., t. ex. Hamlet, En midsommarnattsdröm, Julius Cæsar, Köpmannen i Venedig. Gleerups förlag, häften à 60 öre, innehållande 3 dramer.
Franska. Nyrop, Frankrig. Köbenhavn 1915. Gyldendalske Bogh. 1,²⁵.
 Balzac, H. de, Eugénie Grandet. Övers. av Tom Wilson. Björk o. Börjeson 1913. 1,⁰⁰.
Historia. E. Hildebrand, Sveriges historia intill 20:de seklet, avd. 8.
 Kjellén, Stormakterna.
 Stavenow, Frihetstiden, Gustaf III.
Filosofisk propedeutik. Larsson, H. Kunskapslivet. 2,⁵⁰.
Matematik. Lösning av studentproblem.
Fysik. Lösning av studentproblem.

För inträdes- och flyttningssökande anordnas instundande sommar **ferieläsning** av lektorn R. Brieskorn, adjunkterna D. Martin och B. Nilsson, om ett tillräckligt antal deltagare anmäla sig. Anmälningar göras hos någon av ovannämnda lärare senast den 1 juli kl. 12 midd. Ferialäsningen är ämnad att taga sin början måndagen den 10 juli kl. 8 f. m.

Ordning vid förhören den 8 juni 1916.

	9,30—10	10,10—10,40	10,50—11,20	11,30—12
Ring III	<i>Latin:</i> Ewerth <i>Matem.:</i> Bolinder	<i>Modersmålet</i> Brieskorn	<i>Grekiska:</i> Ewerth <i>Matem.:</i> Fahlström <i>Fysik:</i> Bolinder	<i>Franska</i> Palmgren
Ring II	<i>Matem.:</i> Fahlström <i>Matem.:</i> Martin	<i>Biologi</i> Eliasson	<i>Franska</i> Mannfelt	<i>Historia</i> Brieskorn
Ring I	<i>Geografi</i> Brieskorn	<i>Latin:</i> Ewerth <i>Matem.:</i> Martin	<i>Engelska</i> Palmgren	<i>Kristendom</i> Steen
Klass 5	<i>Tyska</i> Emmelin	<i>Matematik</i> Rosén	<i>Engelska</i> Nilsson	<i>Kemi</i> Eliasson
Klass 4	<i>Modersmålet</i> Mannfelt	<i>Matematik</i> Sjögren	<i>Kristendom</i> Steen	<i>Engelska</i> Mannfelt
Klass 3	<i>Geografi</i> Carlsson	<i>Modersmålet</i> Nilsson	<i>Matematik</i> Rosén	<i>Tyska</i> Nilsson
Klass 2	<i>Modersmålet</i> Wetterlundh	<i>Tyska</i> Wetterlundh	<i>Biologi</i> Sjögren	<i>Matematik</i> Carlsson
Klass 1	<i>Tyska</i> Rosén	<i>Historia</i> Carlsson	<i>Kristendom</i> Wetterlundh	<i>Matematik</i> Sjögren

Kl. 12 avslutning i aulan.

Ett Försök

med avseende på latinundervisningen i Ring II

— av —

Axel Emmelin.

En ganska allmän erfarenhet i fråga om latinstudiet i våra skolor nu för tiden torde vara, att det ger ett skäligen klen resultats. Helt naturligt märkes detta särskilt vid skriftliga översättningar och extemporering. De skriftliga översättningsproven, t. o. m. i studentexamen, ge ofta det intrycket, att författarna utgått från den fasta övertygelsen, att de latinska auktorerna samt och synnerligen varit mogna för dårhuset — eller åtminstone att översättaren trott sig komma ifrån saken genom att göra den så konstig som möjligt.

Orsakerna till detta missförhållande ligga i tämligen öppen dag. Dels torde den allmänt språkliga elementära förbildning, som realskolan skall ge, mången gång vara ganska skral, dels synes — tvärtemot vad förhållandet var i forna tider — det största procenttalet obegåvade lärjungar av rädsla för matematiken välja latinlinjen, dels är ju tiden för latinstudiet icke blott förkortad utan även framflyttad till ett stadium, som — jämför behållningen av det grekiska studiet och latinstudiet förr — ur minnessynpunkt icke är ägnat att ge den fasta bas, som forna dagars latinundervisning förmådde skapa. De flesta av dessa orsaker är det synnerligen svårt att undanskaffa — särskilt sedan skolpolitiken slagit in på vägar, som för långliga tider fastlåst den högre undervisningens organisation vid en viss nyskapad skolform för lägre undervisning.

Men det finnes enligt mitt förmenande också andra orsaker till det genomsnittligt dåliga resultatet av latinundervisningen. Och med avseende på dem torde en omändring vara möjlig. Den nya läroverksorganisationen har med avseende på undervisningsplaner ovedersägligen haft en del stora förtjänster. Den har brutit, ofta kanske alltför kraftigt, med inrotad slentrian. Den har tänkt mycket på det höga målet — men den har kanske tänkt något för litet på de tarvliga men nödvändiga medlen. Den har velat ge för mycket. Den har icke tillräckligt besinnat, att "non ex quovis ligno fit Mercurius", att skolan snarare måste räkna med mycket medelmåttiga alumner, med vilka skolarbetet icke kan bedrivas efter principen "ludendo dicere verbum", än med väl begåvade lärjungar. Den har i grund och botten uppställt maximifordringar, som ta sig nog så bra ut för en utomstående publik, men då den icke sört för ett pålitligt sätt, på vilket även relativt obegåvade lärjungar kunde tillägna sig de nödvändiga kunskaperna, så har resultatet blivit, att icke ens minimifordringar kunnat upprätthållas. Det hade varit bättre, om minimifordringar — som även de, fastän i blygsammare skala, kunde ha anpassats efter det höga målet — uppställts — och segt upprätthållits. Men — det är visserligen sant — det är lätt att säga detta efteråt. Och det sagda avser icke att vara en kritik för kritikens egen skull utan en diagnos av en av de sjuka punkterna i den nuvarande läroverksorganisationen, gjord för att möjligen i någon ringa mån bidra till dess botande. Universitet och andra fackutbildningsanstalter måste anpassa sina krav på skolan efter vad som är möjligt för skolan att prestera. Jag är också övertygad, att de gärna göra detta, om de

II

veta, att *minimifordringar*, klart formulerade, skarpt upprätthållas, att alltså säkerhet i kunskapernas grunder förefinnes.

Vad som med vissa undantag gäller om omorganisationen av läroverken i allmänhet, gäller även dess latinstudium. Och man torde med skäl kunna påstå, att begångna synder på detta område äro så mycket större, som man där förut hade en så beprövad och säker metod, att något motstycke icke fanns på andra områden. Där hade man icke behövt treva och experimentera så mycket. Visserligen gick man icke så långt, att man försökte rekommendera den imitativa metoden såsom lämplig i latinundervisningen. Men man inlät sig på en fördärlig kompromiss mellan det gamla och nya så till vida, att man försökte låta den nya latinundervisningen prestera i det närmaste samma textkännedom som den gamla utan att besinna, att det förmånliga med det gamla systemet *icke* var den lästa klassiska textens omfattning — vad betydde väl i grunden den? — utan förmågan att något så när kunna orientera sig i ett på latin skrivet arbete, en säker och redig kunskap samt en särdeles värdefull språklig träning. Det uppsatta målet var för högt. Det hela ledde till, att man försökte uppnå det genom att forcera den elementära undervisningen. Det ledde till hafsmetoder.

Den gamla latinmetodens styrka var, att den efter gamla beprövade principer fortskred från det elementära till det komplicerade, från det lätta till det svåra, från det konkreta till det abstrakta, först sedan det elementära etc. blivit ordentligt innött, så att det satt säkert. Det tog visserligen sin tid, men man hade det igen sedan. Denna metods representanter hatade ganska innerligt ordlistor och andra genvägar, med vilka nutiden hjälper sig fram. De ville, att glosorna skulle förvärfvas icke blott visuellt och auditivt utan även motoriskt. De ville, att lärjungen själv skulle lämna bidrag till kunskapsbyggnaden, för att den skulle stå på så säker grund som möjligt, att kunskapen även om den icke var stor dock skulle vara solid och icke en utvärtes påsmetad dekoration. I dessa punkter hade de rätt. Men de sörjde också för, att fortgången från mindre komplicerade saker till mera komplicerade skedde försiktigt, kontinuerligt och, där så behövdes, under idelig repetition av förutsättningarna. Detta kunde de relativt lätt göra, ty de hade en efter kursen väl avvägd — kanske för god — tid, som gjorde det möjligt att ordentligt penetrera — d. v. s. tvinga lärjungarna att med egen hjälp förstå — ett svårt ställe. Därför kunde de också redan andra året utan att det vållade alltför stora bekymmer, använda text av klassisk författare, i vilken svårigheterna icke förekomma i pedagogisk ordning. Dessutom skrevo lärjungarna översättning från svenska till latin, och vad redan det första årets skrivningar av detta slag hade för verkan med avseende på förmågan att förstå en latinsk text, därom behöver man icke erinra en lärjunge av gamla skolan. De tvingade till självständig användning och därmed säkert tillägnande av de elementära och vanligast förekommande språkliga företeelserna.

Det sätt, varpå den gamla skolan drev latinundervisningen, hade till följd, att lärjungarna fingo intresse för sina uppgifter och självförtroende, och detta berodde förnämligast därpå, att de hade fått förutsättningar för att gå i land med dem. De trodde sig icke behöva göra det, som var krångligt, ännu krångligare, ty de hade lärt sig, att det, som till en början syntes krångligt, var tämligen enkelt; de hade fått associationerna mellan den latinska konstruktionen och det svenska språkbruket så väl innötta, att översättningen, även där den förra var rätt så besvärlig, skedde med den automatiska och omedvetna säkerhet, som den väl innötta och och många gånger upprepade associationskedjan företer. De elementära och konkreta språkföreställningar, som den nutida latinlärjungen — även på högt stadium — måste aktualisera vid översättning, hade för lärjungen av gamla skolan snart nog blivit omedvetna mellanled i

associationsarbetet och förbrukade därför icke den energi, vållade icke den störning, som de måst göra, om de ständigt skolat aktualiseras. Översättarens energi kunde inrikta sig på att göra översättningen klar och ur svensk språksynpunkt korrekt och vårdad.

Om man besinnar, att en abstrakt föreställning blir mest användbar och mest korrekt, om den vilar på ett så stort antal konkreta individualföreställningar som möjligt och om den mera komplicerade föreställningskomplex, vari den består, bygges upp genom så mångsidig och ofta upprepad association mellan enklare föreställningskomplexer som möjligt, så förstår man, att den gamla skolans latinlärjungar hade bättre abstrakta språkföreställningar än den nya skolans. Och om man erinrar sig det förhållandet, att en individ, som för hastigt övergår till att använda abstrakta föreställningar, ofta uppvisar omdömeslöshet, gärna pratar i vädret, okritiskt använder fraser utan någon vidare mening, vilket visserligen på den icke sakförståndige och honom själv kan verka djupsinnighet, samt med sina innehållstorftiga och osolitt byggda föreställningskomplexer gärna krånglar till det, som är ganska enkelt för den solide, så torde man vara rätt nära grunden till, att nutidens latinlärjungar kunna komma med så — rent ut sagt — imbecilla översättningar — även på högt stadium och även om de äro medelmåttigt begåvade och icke konstra på det sättet i andra ting.

För att i någon mån söka råda bot på de olägenheter, som den nya organisationen medfört, beslöt jag söka utverka en omläggning av latinkursen i ring II vid härvarande läroverk.

Denna omläggning borde enligt min uppfattning närmast avse prosakursen och bestå däri, att Cæsar utbyttes mot en ur pedagogisk synpunkt mera givande text, exempelvis Müller, *De viris illustribus*. Frågan behandlades vid ämneskonferensen i latin, därvid båda ämneslärarne vitsordade, att enligt deras mening Cæsar vore olämplig för andra ringen, och att det var svårt att medhinna den förelagda kursen på ett ordentligt sätt. Lektor Tessing framhöll, att "om den föreskrivna kursen skall medhinnas vid läsningen av Cæsar, behöver lärjungen så mycken hjälp för överskådandet av satsbyggnaden och för begripandet av participialkonstruktioner, relativ satsförbindelse, oratio obliqua och andra svårigheter, att vederbörligt utrymme ej lämnas för hans självverksamhet. Lärjungen finner läsningen tråkig, då han alltjämt möter svårigheter och då han märker, att han i det allra mesta är ur stånd att själv reda sig. Härtill kommer, att nästan ingen tid blir övrig för befastandet av lärjungarnes insikter i formläran, och dock är fullkomlig säkerhet i detta stycke absolut nödvändig, om läsningen skall kunna bedrivas med framgång de två sista åren. — *De viris illustribus* utmärker sig genom enkelhet och klarhet i uttryckssätt och satsbyggnad, och boken innehåller synnerligen intressanta biografier av de allra förnämsta bland de grekiska, romerska och kartagiska hjältarna." Sedan jag framhållit, att den föreslagna texten borde läsas extempore i skolan, dock så, att det under lektionen genomgångna stycket gäves såsom läxa till följande lektion, och att det vore önskvärt, om lärjungarna — även vid poesiläsningen — medhade lexikon och lärde sig använda detsamma på ett förnuftigt sätt, samt även betonat fördelen av att s. k. drill ej förefunnnes, beslöt konferensen tillstyrka förslaget. Därefter ingick jag under framhållande av synpunkter, som i det föregående blivit mera utförligt motiverade, till Kungl. Läroverksöverstyrelsen med anhållan, att Cæsar i andra ringen måtte utbytas mot *De viris illustribus*, vilken anhållan jämväl bifölls. Den nya ordningen har nu tillämpats innevarande läsår i andra ringen.

För att utröna, huruvida den nya anordningen visat sig ändamålsenlig, beslöt konferensen på mitt förslag anställa ett försök med lärjungarna i andra och tredje ringarna, som skulle

IV

bestå däri, att båda ringarna vid skrivning å lärorummet skulle erhålla samma översättningsprov, valt så, att det utan att innehålla alltför stora svårigheter dock ställde rimliga krav. Provet skulle bestämmas av rektor i samråd med vederbörande lärare. Resultatet skulle sedan under rektors ledning bearbetas av de båda ämneslärarna, varvid skulle överenskommas om gemensam norm för felens och provens taxering.

För detta försök skall jag nu redogöra. Uppgiften gavs i tredje ringen den 14 Februari och i andra ringen den 28 Mars och utgjordes av ej förut läst text av följande lydelse: (De vir. ill. Scipio. Cap. 14.)

Anno 204 cum omnes milites navesque, quæ in Sicilia erant, Lilybæum convenissent, nec urbs multitudinem hominum nec portus classem capere poterat, tantusque omnium militum ardor erat, ut non ad bellum, sed ad certam victoriam duci viderentur. Multæ classes Romanæ e Sicilia atque ex ipso illo portu profectæ erant; sed nulla umquam profectio tam insignis fuerat. Concurrerat enim ad spectaculum non solum omnis turba Lilybætanorum, sed etiam legationum, quæ ex Sicilia officii causa ad Scipionem bonis votis prosequendum convenerant. Itaque non minus classis prospectantibus ex terra quam terra hominibus referta navigantibus spectaculo erat. Tum Scipio silentio per præconem factus: "Dei deæque", inquit, "qui maria terrasque incolitis, vos precor oroque, ut ea, quæ in meo imperio gesta sunt et geruntur et postea gerentur, mihi populoque Romano bene vertant; ut vos ea omnia bene iuветis; ut hostibus victis milites incolumes, præda onustos triumphantisque mecum domum redire velitis." His precibus peractis exta victimæ, ut mos erat, in mare proici signumque proficiscendi tuba dari iussit. Vento secundo profecti, celeriter e conspectu terræ ablati sunt; postero die classis ad promunturium Pulchrum appulsa est, ibique omnes copiae in terram expositæ sunt.

För översättningen härav disponerade tredje ringen 6 timmar, under det att andra ringen hade till sitt förfogande 5 timmar. Vid skrivningar å lärorummet har det föreskrivits, att ingen lärjunge utan särskild orsak (till vilket icke utan vidare räknas färdigt arbete) får avlägsna sig förr än efter ingången av sista skrivtimmen. Detta för att förebygga slarv och för att skrivningen skall bli en verklig övningskrivning med tillräcklig tid för användande av grammatik och lexikon etc. Båda ringarna fingo medhava grammatik och lexikon. Lärjungarna visste ej, att de undergingo särskilt prov. Skrivningarna hava bedömts i överensstämmelse med ämneskonferensens förut nämnda beslut. Nedanstående tabell redogör för de särskilda lärjungarnas i de olika ringarnas betyg på denna skrivning och upptar jämväl deras betyg i de olika läroämnena vid slutet av höstterminen 1915 samt deras ålder. Lärjungarna i tredje ringen betecknas med bokstäver och i andra ringen med siffror.

Ring och lärjunge	Lärjungens ålder	Betyg i de olika läroämnena vid slutet av h. t. 1915												Betyg på försöks-skrivningen	Termin i klassen	
		Krist.	Mod.	Latin	Grek.	Tyska	Eng.	Frans.	Hist.	Geogr.	Filos.	Mat.	Biol.			Fys.
<i>Ring III.</i>																
A.	18	A	AB	AB	Ba	a	a	a	AB	—	AB	—	AB	AB	AB	2
B.	18	AB	Ba	AB	—	AB	a	a	Ba	—	AB	AB	AB	AB	AB?	2
C.	19	Bc	B	B	—	Bc	Ba	AB	B	—	B	Ba	B	Ba	Ba	4
D.	18	AB	Ba	B?	—	Bc	Ba	Ba	Ba	—	B	B?	Ba	Ba	Ba	2
E.	18	Ba	B	Bc	B	B	Ba	Ba	B	—	B	—	B?	B	B	2
F.	19	AB	B	Bc	—	B	Ba	B	B	—	Bc	Bc	B	B	B	2
G.	20	B	B	Bc	—	B	Ba	Ba	B	—	Ba	Ba	B	Ba	B	4
H.	17	AB	Ba	Ba	B	B	AB	AB	Ba	—	B	—	AB	AB	B	2
I.	19	AB	Ba	Ba	Ba	B	AB	AB	Ba	—	Ba	—	B	B	Bc	2
J.	17	Ba	Ba	Bc	—	B	Ba	Ba	Ba	—	AB	Bc	AB	Ba	Bc	2
K.	17	AB	B?	Bc	—	Bc	Ba	Ba	B	—	Bc	B	B	Ba	Bc	2
L.	19	B	B	Bc	—	Bc	Ba	B	B	—	Bc	B?	Ba	B	Bc	2
<i>Ring II.</i>																
1.	16	AB	AB	AB	—	Ba	AB	AB	Ba	AB	—	AB	AB	AB	AB	2
2.	18	AB	AB	B	—	AB	Ba	AB	AB	AB	—	AB	a	AB	Ba	2
3.	19	a	AB	Ba	—	Ba	Ba	AB	AB	AB	—	Ba	AB	AB	Ba	2
4.	16	AB	Ba	B	—	B	Ba	Ba	B	B	—	Bc	Ba	Ba	B	2
5.	18	AB	AB	B	—	B	Ba	B	B	B?	—	AB	B	AB	B	2
6.	17	Ba	B	Bc	—	C	Ba	Ba	B	Ba	—	B?	Ba	Ba	Bc	2
7.	17	B	B?	Bc	—	B	B	B	Bc	B	—	Bc	Bc	B	C	2

Betygen sattes av lärarna i latin i respektive ringar efter samma måttstock för båda ringarna, och meningsskiljaktighet förekom icke.

Här meddelas några översättningsprov utan rättelser från försöksskrivningen, av olika typer; 1 par ur vardera ringen av AB-typen, 1 dito av B-typen och 1 dito av Bc-typen. Översättarna betecknas i enlighet med tabellen.

Översättningar utan rättelser.

Översättningar av AB-typen.

III. Ringen. Lärjunge A.

Då alla soldaterna och skeppen, som voro i Sicilien, år 204 hade samlats i Lilybæum, kunde staden icke rymma massan av folket ej heller hamnen flottan, och så stor var soldaternas entusiasm, att de tycktes föras icke till ett krig utan till en säker seger. Många romerska flottor hade avseglat från Sicilien och just den ovannämnda hamnen, men aldrig hade någon avresa varit så utmärkt. Ty icke blott en hel skara Lilybætaner utan även sändebud, som pliktsemligt samlats från Sicilien för att följa Scipio med välgångsönskningar hade strömmat till för att åse detta skådespel. Därför erbjöd flottan för

II Ringen. Lärjunge 1.

Då alla soldater och skepp, som voro på Sicilien, hade kommit tillsammans till Lilybæum år 204 f. Kr., kunde staden icke mottaga mängden av människor och hamnen icke flottan. Och så stor var alla soldaternas entusiasm, att man tyckte att de fördes, icke till krig, utan till säker seger. Många romerska flottor hade seglat ut både från Sicilien och just denna hamn; men ingen avfärd hade någonsin varit så märklig. Ty till åskådandet av denna hade samlats icke blott hela hopen av libybætaner utan även hopen av sändebud, som kommit dit å ämbetets vägnar för att lyckönska Scipio. Där-

åskådarna på land en icke mindre storartad anblick än stranden full med människor för de seglande. Då lät Scipio genom härolder bjuda tystnad och sade: "Gudar och gudinnor, som bebo land och hav. Eder anropar jag och bönfäller, att det som har utförts under mitt befäl, det som utföres och sedermera kommer att utföras må avlöpa lyckligt för mig och romerska folket, att I mån främja allt detta väl och tillåta, att soldaterna, sedan fienden besegrats, oskadda, överhopade med byte och triumferande under mitt befäl återvända hem." Sedan han slutat sin bön, lät han, som sed var, kasta offerdjurets inälvor i havet och med basun giva tecken till avfärd. För en gynnsam vind löpte de ut och förlorade snart land ur sikte. Följande dag lade flottan till vid udden Pulchrum, där alla trupperna landsattes.

för erbjöd flottan en icke mindre härlig anblick för dem, som sågo på från stranden, än den med människor fullproppade stranden för de seglande. Då bjöd Scipio tystnad genom en härold och sade: "I gudar och gudinnor, som bebon hav och land, jag anropar och ber Eder, att det, som har utförts, utföres och skall utföras under mitt befäl, må lända mig och romerska folket till gagn. Jag beder Er att hjälpa allt detta väl och att vilja, att mina soldater, sedan fienderna besegrats, återvända hem med mig oskadda, lastade med byte och triumferande!" Sedan han slutat dessa böner, befallde han att ett offerdjurs inälvor som seden var skulle kastas i havet och att tecken till avresa skulle givas med trumpet. De seglade ut med gynnsam vind och förlorade snabbt land ur sikte; följande dag landade flottan vid klippudden Pulchrum och där landsattes alla trupperna.

Översättningar av B-typen.

Ring III. Lärjungen H.

Då år 204 alla soldater och skepp, som voro i Sicilien, hade samlats till Lilibæum, kunde varken staden rymma mängden av människor eller hamnen flottan, och så stor var alla soldaternas entusiasm, att de syntes föras icke till krig utan till säker seger. Många romerska flottor hade utgått från Sicilien och från just denna hamn; men aldrig hade någon flotta varit så imponerande, som denna. Ty till skådespelet hade icke blott alla Lilibæterna infunnit sig, utan även sändebuden, som från Sicilien sin plikt trogna hade kommit tillsammans till Scipio för att ledsaga honom med välönskningar. Därför erbjöd flottan, sedan den avlägsnat sig från land, en icke mindre ståtlig anblick för åskådarna på land än för de seglande människorna själva. Då sade Scipio, sedan tystnad gjorts av en härold: "Jag beder Eder gudar och gudinnor, som bebon hav och land, att detta, som både förts, föres och sedermera skall föras i min makt, må lända mig och det romerska folket väl; att I väl befrämjen allt detta; att I viljen, att soldaterna oskadda, överhopade med byte och triumferande sedan fienden besegrats, återkomma hem tillsammans med mig." Sedan dessa böner avslutats, befallde han, att man, såsom seden var, skulle kasta offerdjurens inälvor i havet och med basun giva tecken till upp-

Ring II. Lärjungen 5.

Då alla soldater och skepp i Sicilien år 204 f. Kr. samlats vid Lilybæum, kunde varken staden hysa mängden människor eller hamnen ha plats för flottan. Alla soldaternas entusiasm var så stor, att de syntes föras icke till krig utan till säker seger. De många romerska flottorna hade kommit från Sicilien och från själva den där belägna hamnen. Aldrig någonsin har en avresa varit så bemärkt. Ty icke blott en stor skara lilybæer utan även beskickningar, som pliktmässigt ankommit från Sicilien för att önska Scipio framgång, hade strömmat till skådeplatsen. Så var och flottan en icke mindre härlig anblick för åskådarna på land än den av människor fyllda stranden för de avseglande. Då sade Scipio, sedan en utropare först bjudit tystnad: "O, gudar och gudinnor, som bebon land och hav, jag bönfäller och beder Eder, att de ting, som under min ledning hava utförts, som utföras, och som skola bliva utförda, må lända mig och det romerska folket till åra; att I mån väl befordra allt gott; att I, sedan fienderna först besegrats, mån låta soldaterna välbehållna och överlastade med byte i triumf med mig återvända hem!" Sedan han framfört dessa böner, befallde han, att de inre delarna av ett offerdjur, såsom det var sed, skulle kastas i havet, och att man med trum-

brott. Av gynnsamma vindar fördes de snabbt bort ur landets åsyn; följande dag lade flottan till vid udden Pulchrus, och varest alla trupperna landsattes.

pet skulle giva tecken till avseglade. De avseglade i medvind och förlorade snabbt land ur sikte. Följande dag landade flottan vid udden Pulchrum, och där landsattes alla trupperna.

Översättningar av Bc-typen.

Ring III. Lärjungen K.

Då år 204 alla soldater och skepp, som voro i Sicilien, hade sammankommit till Lilybæum hade varken staden på grund av människornas mängd eller hamnen på grund av flottan kunnat tagas och så stor var alla soldaternas brand, att de syntes föras icke till krig utan till en säker seger. Många romerska flottor seglade från Sicilien och från just den hamnen, men ingen avresa hade någonsin varit så märklig. Ty till skådespelet hade sammankommit icke blott lilybæernas hela skara utan även legaternas, vilka hade sammankommit för att pliktenligt följa Scipio med välönskningar från Sicilien. Därför erbjöd flottan icke mindre för de åskådande från land en härlig anblick än landet erbjöd en härlig anblick för sjömännen, sedan människorna återkallats. Då sade Scipio, sedan tystnad bjudits av en härold, sade han: "I gudar och gudinnor, som bebon haven och länderna, jag beder er, att de, som hava förts, som fördes och som skola föras under mitt välde må lända mig och det romerska folket till välsignelse; att sedan fienderna besegrats i oskadda soldater, lastade med byte och triumferande viljen återvända med mig hem. Sedan bönerna avslutats befälde han att, såsom sed var, kasta offerdjurets inälvor i havet och att tecken att segla skulle givas. Då de med gynnsam vind hade lupit ut förlorade de snart land ur sikte; följande dag landade flottan vid udden Pulch. och landsatte där alla trupperna.

Ring II. Lärjungen 6.

År 204, då alla soldater och skepp, vilka voro på Sicilien hade samlats vid Lilybæum, kunde varken staden mottaga mängden av människor, eller hamnen flottan, och så stor var alla soldaternas (iver) hetta att de tycktes föras icke till krig utan till en säker seger. Många romerska flottor hade avseglat från Sicilien och till och med från ovan nämnda hamn, men ingen hade någonsin gjort en så utmärkt avresa. Ty till skådespelet hade icke blott allt lilybæernas folk samlats, utan även beskickningarnas, vilka enligt sin plikt hade samlats till Scipio för att hedra honom med goda löften. Därför erbjöd flottan en icke mindre härlig anblick för de från land åskådande än land som var fyllt med folk för de seglande. Därpå sade Scipio, sedan tystnad gjorts, genom en ropare: "Jag anropar och beder eder gudar och gudinnor, vilka bebon hav och land, att de, vilka hava förts under mitt välde, både föras och skola föras må för mig och det romerska folket vända sakerna till det goda; att I hjälpen alla de förträffligt; att soldaterna sedan fienderna besegrats äro välbehållna, att I viljen återgiva mig hem, överlastad med byte och triumfer. Sedan han avslutat dessa böner, befälde han att offerdjurets inälvor skulle kastas i havet, och att tecken till avresa skulle givas med trumpet. Sedan han löpt ut med gynnsam, vind förlorades land snabbt ur sikte; följande dag landade flottan vid bergsudden Pulchrum, och där landsattes trupperna.

Av tabellen framgår, att

<i>i III ringen</i>		<i>i II ringen</i>	
AB erhållits av.....	16,67 %	AB erhållits av.....	14,28 %
Ba " "	16,67 "	Ba " "	28,56 "
B " "	33,33 "	B " "	28,56 "
Bc " "	33,33 "	Bc " "	14,28 "
godkända blivit.....	66,67 "	C " "	14,28 "
underkända blivit.....	33,33 "	godkända blivit.....	71,40 "
		underkända blivit.....	28,56 "

samt att således resultatet i det stora hela blivit något bättre i II ringen än i III ringen.

VIII

Nuvarande andra ringens lärjungar hava i första ringen läst Pontén, Latinsk läsebok (elementarboken) 86—89, 94—100, 187—212, formlära och kasuslära, och i andra ringen har under innevarande läsår genomgåts De viris illustribus: Alexander, Pyrrhus, Hamilcar, Hannibal; Ovidius: Pyramus et Thisbe; Catos sederegler i Ponténs läsebok och Terentius Phormio v. 35—314 jämte grammatik.

Nuvarande tredje ringens lärjungar hava i första ringen genomgått Liljeblads läsebok st. 1—57 samt formläran och kasusläran, i andra ringen Cæsar, De bello gall. Bok V. Ovidius: Pyram. et Thisbe, Dædalus et Icarus, Orpheus et Eurydice, Orpheus mors, Midas et Bacchus samt grammatik, och i tredje ringen har under innevarande läsår genomgåts: De viris ill. sid. 29—63. Livius XXIII kap. 1—14. Ovidius: Philemon et Baucis, Phaëton, Quattuor ætates samt grammatik m. m. i sammanhang med textläsningen och skrivningarna.

Båda ringarna hava haft samma lärobok i grammatik men olika lärare. Båda lärarna äro enligt min uppfattning goda erfarna latinlärare och hava följt sina resp. avdelningar från början.

Det skulle givetvis vara alldeles för djärvt att på ett så ringa material som det föreliggande och med de felkällor, som vid jämförelses anläggande äro givna i åtskilliga omnämnda, antydda eller självklara förhållanden, vilja basera ett mer eller mindre kategoriskt påstående, att den anordning, som använts vid undervisning av nuvarande andra ringen, är bättre än den vid nuvarande tredje ringens undervisning använda. Dock torde det försök, för vilket nu redogjorts, åtminstone berättiga till en misstanke, att den kurs, som lästs med nuvarande andra ringen, genom sin byggnad och behandling bättre tillgodosett viktiga psykologiska sakförhållanden. Låt vara, att det blott är *ett* försök, och låt vara, att försöket omfattar ett mycket litet lärjungematerial — det synes dock peka åt ett alldeles bestämt håll, särskilt om man tar hänsyn till att tredje ringen framför andra ringen haft fördelen av längre undervisningstid och längre skrivtid samt därtill, att även goda begåvningar i tredje ringen icke hunnit längre än till betyget AB.

Jag har därför ansett mig — utan några som helst pretentioner — kunna publicera förestående. Möjligen har jag även hyst den förhoppningen, att denna lilla redogörelse kunde stimulera till försök och undersökningar av liknande och bättre beskaffenhet. Saken är ju dock ganska viktig. Vi stå inför en ny läroverksorganisation, och det gäller att skapa det bästa möjliga av det, som då beskåres latinundervisningen. Jag tror, att man därvid gör klokt i att ställa upp sådana fordringar på denna, att man är i stånd att upprätthålla dem. Därför är det icke sagt, att de behöva vara så förtvivlat små. Mycket hänger på att kursplanen blir väl avvägd, så att den medger den riktiga behandlingen av stoffet och skapar en fast ryggrad i lärjungarnas kunskaper så tidigt som möjligt.

